

En kommentert oversettelse av de tre første kapitlene av Henry James' novelle "The Beast in the Jungle"

Marianne Spanli

Masteroppgave i litterær oversettelse fra engelsk til norsk ved Institutt for litteratur, områdestudier og europeiske språk
Det humanistiske fakultet

UNIVERSITETET I OSLO

6. desember 2013

En kommentert oversettelse av de tre første kapitlene av Henry James' novelle "The Beast in the Jungle"

© Marianne Spanli

2013

En kommentert oversettelse av de tre første kapitlene av Henry James' novelle "The Beast in the Jungle"

Marianne Spanli

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

Denne oppgaven består av to deler. Første del er min oversettelse av de tre første kapitlene i Henry James' novelle "The Beast in the Jungle". I andre del redegjør jeg for Henry James' stil. Deretter kommenterer jeg mitt valg av oversettelsesstrategi. Så tar jeg for meg de viktigste stilistiske trekkene i James' tekst, drøfter hvilke utfordringer de har bydd på for meg som oversetter og viser hvordan jeg har kommet frem til mine løsninger.

Innholdsfortegnelse

En kommentert oversettelse av de tre første kapitlene av Henry James' novelle "The Beast in the Jungle"	1
Kort om Henry James.....	1
Kort om handlingen i novellen.....	1
Oversettelsen	2
Henry James' stil	31
Oversettelsesstrategi.....	33
Idiomatisk språk	35
Overføring av stilistiske virkemidler fra kildetekst til måltetekst.....	39
Konklusjon	53
Litteraturliste	55
Vedlegg	57

En kommentert oversettelse av de tre første kapitlene av Henry James' novelle "The Beast in the Jungle"

Denne oppgaven består av to deler. Første del er min oversettelse av de tre første kapitlene i Henry James' novelle "The Beast in the Jungle". I andre del redegjør jeg for Henry James' stil. Deretter kommenterer jeg mitt valg av oversettelsesstrategi. Så tar jeg for meg de viktigste stilistiske trekkene i James' tekst, drøfter hvilke utfordringer de har bydd på for meg som oversetter og viser hvordan jeg har kommet frem til mine løsninger.

Kort om Henry James

Henry James, født i New York i 1843, var en amerikansk-britisk forfatter og sentral i det 19. århundredets literære realisme. James fikk en på den tiden uvanlig internasjonal utdannelse i USA og Europa. Han ble britisk borger i 1915 og døde i England i 1916.

James var en svært produktiv forfatter. Forfatterskapet omfatter 22 romaner, 112 noveller av varierende lengde i tillegg til mange skuespill, reiseskildringer, essay, biografier og memoarer. Novellen "The Beast in the Jungle" regnes som en av hans beste noveller. Den ble skrevet i England i 1902, i den senere delen av James' forfatterskap. "The Beast in the Jungle" tar opp allmenngyldige temaer som meningen med livet, ensomhet, skjebne, kjærlighet og død.

Kort om handlingen i novellen

Hovedpersonen, John Marcher, har fått det for seg at noe forferdelig skal skje ham i livet. Dette ligger og venter på ham på samme måte som et villdyr i jungelen ligger sammenkrøpet

og klar til å kaste seg over byttet sitt. Disse tankene styrer hele Marchers liv, og han bruker dem som unnskyldning for ikke å engasjere seg i noe. Marcher er selvopptatt og egoistisk og går bare og venter på det forferdelige som skal skje. Dette er hans livs store hemmelighet som han ikke har fortalt noen om, tror han, men så viser det seg likevel at han har betrodd seg til en ung kvinne, May Bartram. Novellen starter med deres gjensyn på godset Weatherend etter ti år, hvor hun minner ham på dette. May Bartram blir etterhvert Marchers lojale og fortrolige venn. Hun utvikler dype følelser for ham, men Marchers egoisme og selvopptatthet hindrer ham i å se det. Han fortsetter sin tilværelse med fullt fokus på seg selv og bruker sin "skjebne" som unnskyldning for ikke å engasjere seg i noe, heller ikke i forholdet til May Bartram. Det er ikke før May Bartram blir syk og dør, at det går opp for ham at han har kastet bort hele livet sitt. Hun elsket ham for den han var, mens han selv aldri har elsket noen. Hun kunne ha gitt livet hans mening, men han så det ikke før det var for sent. Det blir altså det store, dramatiske som skjer ham. I det øyeblikket han forstår det, føles det som om villdyret kaster seg over ham.

Oversettelsen

VILLDYRET I JUNGELEN

Kapittel I

Hva som forårsaket det som ble sagt, og som forskrekket ham under møtet deres, er neppe viktig; sannsynligvis var det bare noe han selv sa helt uten noen bakenforliggende tanke – så da de ble gående og rusle sammen etter at de hadde fornyet sitt bekjentskap. En time eller to tidligere hadde vennene tatt ham med til huset hvor hun oppholdt seg, hvor følget, som også var gjester i det andre huset, og som alltid fikk ham til å føle at han ble borte i mengden, var invitert over på lunsj. Etter lunsj hadde selskapet i stor grad løst seg opp for å gjøre det de egentlig var kommet for; å se Weatherend og de fine tingene, de utsøkte detaljene, bildene, arvestykkene, skattene i alle kunstformer som hadde gjort stedet nesten berømt; de fantastiske værelsene var så mange at gjestene kunne vandre omkring som de selv ville, uten å måtte følge hovedgruppen, og hvor de som virkelig var opptatt av slike ting, kunne hengi seg til gåtefulle verdsettelse og vurderinger. Gjestene kunne bli observert hver for seg eller i par,

bøyd over gjenstander i bortgjemte hjørner, med hendene på knærne og nikkende hoder som om de luktet på noe spennende. Når de var to, blandet stemmene deres seg enten i begeistring eller gled over i en enda mer meningsfylt stillhet, og det var noe ved stemningen som minnet Marcher om en ”visning” før et mye annonsert salg, som vekker, eller kanskje dreper, drømmen om kjøp. En drøm om kjøp på Weatherend ville virkelig ha vært vill, og bare tanken gjorde John Marcher nesten like pinlig berørt av de gjestene som kunne for mye, som av de som ikke kunne noe som helst. De fantastiske værelsene med all sin poesi og historie gjorde slikt inntrykk på ham at han følte et behov for å fjerne seg litt for å få et riktig forhold til dem, skjønt denne impulsen hadde på ingen måte noen likhet med fråtsingen til enkelte av følgesvennene hans, som kunne sammenlignes med bevegelsene til en hund som snuste på et skap. Den førte ganske snart til noe som ikke var beregnet.

Den førte kort sagt til at han denne ettermiddagen i oktober møtte May Bartram igjen. Han hadde dratt kjensel på ansiktet hennes mens de hadde sittet svært adskilt ved et meget langt bord, og det hadde umiddelbart minnet ham om noe hyggelig, uten at han kunne huske riktig hva. Det var akkurat som om det var fortsettelsen av noe han hadde glemt begynnelsen på. Der og da så han på det som en litt kjærkommen fortsettelse, men visste ikke av hva, og det opptok eller moret ham enda mer fordi han også av en eller annen grunn - og uten noe direkte tegn fra henne - var klar over at den unge kvinnen selv ikke hadde mistet tråden. Hun hadde ikke mistet den, men han så at hun ikke kom til å gi den tilbake til ham uten at han selv gjorde noe for å ta den imot; og ikke bare så han det, han så også flere andre ting, ting som var merkelige i lys av det faktum at han, da de tilfeldigvis havnet i samme gruppe og møttes ansikt til ansikt, fortsatt gikk og tenkte på at en eventuell tidligere kontakt mellom dem ikke kunne ha vært viktig. Hvis den ikke hadde vært viktig, skjønte han knapt hvorfor hun skulle gjøre slikt inntrykk på ham; svaret på dét var imidlertid at i det livet de alle for øyeblikket tilsynelatende levde, kunne en ikke gjøre annet enn å ta ting som de kom. Uten at han på noen måte kunne si hvorfor, var han kommet til at den unge kvinnen antageligvis var en fattig slektning av familien i huset, og han var også kommet til at hun ikke var der på et kort besøk, men mer eller mindre var en del av etablissementet - så å si en som ble lønnet for å arbeide der. Nøt hun ikke til tider godt av en beskyttelse som hun betalte for blant annet ved å hjelpe til med å vise frem stedet og fortelle om det, ta seg av de irriterende menneskene, besvare spørsmål om bygningens alder, møblenes stil, bildenes opprinnelse, spøkelsenes mest

populære tilholdssteder? Det var ikke dét at hun så ut som om man kunne ha stukket til henne småpenger - det var umulig å se mindre slik ut. Men da hun til slutt nærmet seg ham, absolutt pen, skjønt mye eldre - eldre enn da han sist hadde sett henne - kan det ha vært som en følge av at hun gjettest at han de siste par timene hadde tenkt mer på henne enn på alle de andre tilsammen og dermed hadde trengt igjennom til en form for sannhet som de andre var for dumme til. Hun *var* der på vanskeligere vilkår enn hvem som helst; hun var der som en konsekvens av ting opplevet, på en eller annen måte, i løpet av årene som var gått, og hun husket ham i stor grad på samme måte som hun ble husket - bare en god del bedre.

Innen de således til slutt kom i snakk, var de alene i et av værelsene - severdig på grunn av et fint portrett over peisen - som vennene deres hadde forlatt, og det fine var at selv før de hadde snakket sammen, hadde de praktisk talt en enighet seg i mellom om å bli værende igjen for å prate. Det fine var lykkeligvis også i andre ting - delvis i det at det neppe fantes en flekk på Weatherend uten noe det var verdt å bli værende igjen for. Det var i måten den svinnende høstdagen så inn gjennom de høye vinduene på; måten det røde lyset mot slutten brøt frem under en lav, dyster himmel på, strakte seg utover i en lang strime og spilte over gamle paneler, gammel gobelin, gammelt gull, gammel farge. Det var kanskje mest av alt i måten hun kom til ham på, som om, siden hun var blitt satt til å ta seg av de brede lag, han kanskje, skulle han velge å tone det hele ned, bare burde oppfatte hennes vennlige oppmerksomhet som en del av hennes vanlige gjøremål. Men med det samme han hørte stemmen hennes, ble avstanden borte, og det manglende bindeleddet kom på plass; antydningen til ironi som han fornemmet i holdningen hennes, forsvant. Han gjorde formelig et byks for å komme henne i forkjøpet. "Jeg møtte Dem for år og dag siden i Roma. Jeg husker alt sammen." Hun innrømmet at hun var skuffet - hun hadde vært så sikker på at han ikke gjorde det; og for å bevise hvor godt han gjorde det, begynte han å øse ut de forskjellige minnene som dukket opp etterhvert som han manet dem frem. Ansiktet og stemmen hennes, helt og holdent opptatt av ham nå, gjorde underet - og virket som fakkelen til en lyktepasser som én etter én tenner en rekke gassflammer. Marcher syntes han kastet lys over saken på en briljant måte, men faktisk var han enda mer fornøyd med at hun moret seg over å kunne fortelle ham at han i sin iver etter å gjøre alt riktig, hadde fått det meste helt feil. Det hadde ikke vært i Roma - det hadde vært i Napoli; og det var ikke åtte år siden - det var nærmere ti. Hun hadde heller ikke vært der med onkelen og tanten, men med moren og broren; og dessuten var det ikke Pemble-

familien *han* hadde vært sammen med, men Boyer, som han hadde hatt følge med ned fra Roma - et poeng det forvirret ham litt at hun insisterte på, men som hun hadde håndfaste bevis for. Hun hadde kjent Boyer-familien, men kjente ikke Pemble, skjønt hun hadde hørt om dem, og det var menneskene han var sammen med som hadde presentert dem for hverandre. Hendelsen med tordenværet som hadde rast rundt dem med slik voldsomhet at de hadde måttet søke ly i en utgravning - denne hendelsen var ikke skjedd ved keiserpalasset, men i Pompeii, da de ved en anledning hadde vært til stede ved et viktig funn.

Han aksepterte rettelsene hennes, han nøt korrigeringsene hennes, selv om poenget med dem var, som hun påpekte, at han *faktisk* ikke husket den minste lille ting om henne; og det eneste beklagelige, syntes han, da historien var rettet opp, var at det ikke så ut til å være særlig mye igjen. De ble gående sammen likevel, hun neglisjerte pliktene sine - for fra det øyeblikket han var så flink, hadde hun ingen egentlig rett til ham - og begge neglisjerte huset og bare ventet som for å se om ikke det ikke ville bli blåst liv i et minne eller to til. Det hadde, når alt kommer til alt, ikke tatt dem mange minuttene å legge ned på bordet, som kortene i en kortstokk, det som utgjorde deres respektive hender, men det som kom for en dag, var at kortstokken beklageligvis ikke var perfekt - at fortiden, frembrakt, utfordret, ansporet, naturlig nok ikke kunne gi dem mer enn den hadde. Den hadde latt dem møtes for lenge siden - hun tyve, han femogtyve; men det var da svært forunderlig, virket det som om de sa til hverandre, at den ikke samtidig hadde gjort litt mer for dem. De så på hverandre som om det var noe de hadde glemt; nuet ville vært så mye bedre hvis fortiden i det fjerne, i det fremmede landet, ikke hadde vært så bedrøvelig begivenhetsløs. Det var tilsynelatende, når alt kom til alt, ikke mer enn et dusin små, gamle ting som faktisk var skjedd mellom dem; ungdommens trivialiteter, erfaringsløs troskyldighet, uvitenhetens dumskap, små mulige frø, men for dypt begravet - for dypt (virket det ikke slik?) til å spire etter så mange år. Marcher følte bare at han burde ha hjulpet henne på et vis - reddet henne fra en kantret båt i bukten eller i det minste funnet igjen vesken hennes etter at den var blitt stjålet fra vognen hennes i Napolis gater av en lazzarone med stiletto. Det ville også ha vært fint om han hadde ligget febersyk og alene på hotellet, og så kunne hun ha kommet for å se til ham, skrive til familien hans, tatt ham med ut for at han skulle komme til krefter igjen. *Da* ville de hatt dette ene eller annet som de nå tilsynelatende manglet. Likevel virket det på en måte som om anledningen var for god til å la gå fra seg; og derfor fortsatte de i noen få minutter til å undre seg litt hjelpeløse på

hvorfor gjenforeningen deres - siden de tilsynelatende kjente mange av de samme menneskene - hadde latt vente på seg så lenge. De brukte ikke den betegnelsen på det, men det at de i minutt etter minutt utsatte å slutte seg til de andre, var en form for vedkjennelse av at de ikke helt ville den skulle være en fiasko. Grunnene de forsøkte å gi for at de ikke hadde møttes, gjorde ikke annet enn å vise hvor lite de visste om hverandre. Det kom faktisk til et punkt der Marcher følte virkelig smerte. Det var nytteløst å late som om hun var en gammel venn, for alt fellesskap manglet, men til tross for dette var det som en gammel venn han så at hun ville ha passet inn. Han hadde nok av nye - var omgitt av dem, for eksempel der borte i det andre huset; som en ny ville han sannsynligvis ikke engang ha lagt merke til henne. Han skulle gjerne ha funnet på noe, fått henne til sammen med ham å late som om det opprinnelig var skjedd noe romantisk eller dramatisk. Han var praktisk talt i ferd med å tenke ut noe - om kapp med tiden - som ville fungere, og sa til seg selv at om det ikke gjorde det, ville denne kimen til en ny start vise seg å bli en ganske pinlig floke. De ville gå hver til sitt, uten å få en annen eller en tredje sjanse. De ville ha forsøkt og ikke lyktes. Da var det, akkurat på vendepunktet, tenkte han siden for seg selv, at hun, etter at alt annet hadde mislyktes, selv besluttet å ta hånd om saken og, som det var, redde situasjonen. Han følte med en gang hun begynte å snakke, at hun bevisst hadde holdt tilbake det hun sa og hadde håpet å slippe å si det; en betenkelighet hos henne som rørte ham umåtelig da han etter tre eller fire minutter til var i stand til å vurdere det. Det hun brakte for dagen, klarnet i alle fall luften og utgjorde det manglende bindeleddet - bindeleddet det var så rart han så lettferdig skulle ha klart å overse.

"De vet at De fortalte meg noe jeg aldri har glemt og som siden har fått meg til å tenke på Dem igjen og igjen; det var den skrekkelig varme dagen da vi dro til Sorrento, tvers over bukten, for brisens skyld. Det jeg hentyder til, er det De sa til meg på tilbaketuren, da vi satt under solseilet på båten og nøt svalheten. Har De glemt det?"

Han hadde glemt det og var enda mer overrasket enn beskjemet. Men det fine var at han ikke så på dette som en platt påminnelse om noe "søtt" snakk. Kvinners forfengelig het hadde god hukommelse, men hun gjorde ikke krav på noe kompliment eller noen tabbe. Med en annen kvinne, en helt forskjellig en, kunne han ha fryktet en påminnelse eller muligens også et eller annet tåpelig "tilbud". Så ved å måtte si at han faktisk hadde glemt det, hadde han en

sterkere følelse av å ha tapt enn å ha vunnet; han så allerede en interesse hos henne for det hun nevnte. "Jeg forsøker å tenke - men jeg gir opp. Men jeg husker dagen i Sorrento."

"Jeg er ikke så sikker på at De gjør det", sa May Bartram etter en stund; "og jeg er ikke så sikker på at jeg burde ønske at De gjorde det. Det er uansett tidspunkt fryktelig å bringe en person tilbake til det han var ti år tidligere. Hvis det har vært fjernt for Dem ", smilte hun, "er det desto bedre."

"Å, hvis det ikke har vært det for *Dem* , hvorfor skulle det være det for meg?" spurte han.

"Fjernt, mener De, fra det jeg selv var?"

"Fra det *jeg* var. Jeg var selvsagt en tufs", fortsatte Marcher; "men jeg vil heller få vite av Dem hva slags tufs jeg var, enn - fra det øyeblikket De tenker på noe - ikke vite noe."

Likevel nølte hun fortsatt. "Men hvis De helt har sluttet å være slik - ?"

"Men da kan jeg jo i enda større grad tåle å få vite. Dessuten kan det tenkes at jeg ikke har det."

"Kanskje det. Men hvis De ikke har det", la hun til, "antar jeg at De ville ha husket. Ikke slik å forstå at *jeg* overhodet forbinder mitt inntrykk med den uheldige betegnelsen De bruker. Hvis jeg simpelthen hadde syntes De var latterlig", forklarte hun, "ville det jeg snakker om, ikke ha festet seg slik hos meg. Det handlet om Dem selv." Hun ventet som om det kanskje ville gå opp for ham; men siden han kun møtte blikket hennes med undring og ikke gav noen tegn, lot hun det stå til. "Har det noen gang skjedd?"

Da var det, mens han fortsatte å stirre på henne, at det gikk opp et lys for ham, og rødmnen steg sakte i ansiktet hans, som begynte å brenne i gjenkjennelse.

"Mener De at jeg fortalte Dem det - ?" Men han nølte, av frykt for at det han husket, ikke skulle være riktig, av frykt for at han bare ville røpe seg.

"Det var noe om Dem selv som det var naturlig at man ikke ville glemme - det vil si, hvis man i det hele tatt husket Dem. Det er derfor jeg spør Dem", smilte hun, "om det De snakket om den gang, noensinne har skjedd?"

Å, da forstod han, men han var forvirret og følte seg brydd. Dette, forstod han også, gjorde at hun syntes synd på ham, som om hentydningen hennes hadde vært en feil. Det tok ham imidlertid bare et øyeblikk å føle at den ikke hadde vært det, selv om den hadde vært en overraskelse. Etter det første lille sjokket, begynte han tvert i mot, selv om det var ganske forunderlig, å like tanken på at hun visste. Hun var altså den eneste personen i verden bortsett fra ham selv, som gjorde det, og hun hadde gjort det i alle disse årene, mens det faktum at han hadde røpet hemmeligheten sin, på uforklarlig vis var blitt borte for ham. Det var klart de ikke kunne ha møttes som om ingenting var skjedd. "Jeg tror", sa han til slutt, "at jeg vet hva De tenker på. Men pussig nok hadde jeg fullstendig glemt at jeg hadde betrodd meg til Dem i så stor grad."

"Er det fordi De også har gjort det til så mange andre?"

"Jeg har ikke gjort det til noen. Ikke en sjel siden da."

"Så da jeg er den eneste personen som vet det?"

"Den eneste personen i verden."

"Vel", svarte hun raskt, "Jeg har heller aldri snakket om det. Jeg har aldri, aldri gjengitt det De fortalte meg." Hun så på ham på en slik måte at han absolutt trodde henne. Blikkene de utvekslet, gjorde at han var uten tvil. "Og jeg kommer aldri til å gjøre det."

Hun snakket med et alvor som, nesten overdrevent, gjorde ham trygg på at hun ikke kom til å latterliggjøre ham. På et vis var han begynt å nyte det hele - det vi si fra det øyeblikk hun tok over. Om hun ikke var sarkastisk, var hun helt klart medfølende, og det var noe han, hele denne tiden, ikke hadde opplevet fra en eneste en. Det han følte, var at han ikke kunne ha begynt å fortelle henne dette nå, og likevel kunne han kanskje nyte til fulle det uheldige at han hadde gjort det for lenge siden. "Vær så snill å ikke gjøre det da. Det er fint som det er."

"Fint for meg", lo hun, "hvis det er det for Dem !" og tilføyde: "Så De føler det altså fremdeles på samme måte?"

Det var umulig ikke å ta innover seg at hun virkelig var interessert, selv om det hele fortsatt fremstod som en fullstendig overraskelse. Han hadde så lenge tenkt på seg selv som avskyelig alene, og så var han altså ikke det minste alene. Han hadde tilsynelatende ikke vært det en eneste time - siden de øyeblikkene på Sorrento-båten. Det var hun som hadde vært det, virket det som han forstod da han så på henne - hun som var blitt det på grunn av hans taktløse mangel på prinsippfasthet. Å fortelle henne det han hadde fortalt henne - hva annet hadde det vært enn å be henne om noe? noe hun av sin godhet hadde gitt uten at han, i mangel av et nytt møte, engang hadde takket henne med en hilsen eller en gjenytelse. Det han hadde bedt henne om, hadde først bare vært at hun ikke skulle le av ham. Det hadde hun på sitt vakre vis ikke gjort i ti år, og hun gjorde det ikke nå. Så han hadde uendelig mye å takke for. Bare av den grunn måtte han finne ut akkurat hvordan han hadde fremstått for henne. "Hva var det egentlig jeg fortalte - ?"

"Om hvordan De hadde det? Vel, det var meget enkelt. De sa at De helt fra begynnelsen av innerst inne hadde hatt følelsen av at De var ment for noe sjeldent og spesielt, muligens uhyrlig og forferdelig, som før eller senere kom til å skje Dem, som De følte som en forutelse og overbevisning, og som kanskje kom til å overvelde Dem."

"Kaller De det meget enkelt?" spurte John Marcher.

Hun tenkte seg om et øyeblikk. "Det var kanskje fordi jeg syntes jeg forstod det, da De snakket om det."

"Forstår De det virkelig?" spurte han ivrig.

Igjen så hun vennlig på ham. "Tror De det fremdeles?"

"Å!" utbrøt han hjelpeløst. Han visste ikke hvor han skulle begynne.

"Hva det enn er", slo hun fast, "så har det ennå ikke skjedd."

Han ristet på hodet i fullstendig overgivelse nå. "Det har ennå ikke skjedd. Men, forstår De, det er ikke noe jeg må gjøre, oppnå i verden, noe å bli anerkjent eller beundret for. En *slik* tufs er jeg ikke. Det hadde uten tvil vært mye bedre om jeg hadde vært det."

"Er det noe De simpelthen må gjennomgå?"

"Vel, kanskje noe å vente på – å bli stilt overfor, å møte, å plutselig se komme inn i livet mitt; som muligens ødelegger all videre anskuelse, muligens utsletter meg; eller muligens bare endrer alt, rammer grunnlaget for hele min eksistens og overlater konsekvensene til meg, uansett hvilken form de måtte få."

Hun lyttet, men han så fortsatt ingen latterliggjøring i blikket hennes. "Er ikke det De beskriver, kanskje bare forventningen - eller i det minste redselen, som så mange føler - for å bli forelsket?"

John Marcher tenkte. "Spurte De meg om det den gangen?"

"Nei - Jeg var ikke så lettsindig da. Men det er det som slår meg nå."

"Selvfølgelig", sa han etter et øyeblikk, "slår det Dem. Selvfølgelig slår det *meg*. Selvfølgelig kan det som venter meg, rett og slett bare være det. Det eneste er", fortsatte han, "at jeg tror at om det hadde vært slik, ville jeg ha visst det nå."

"Fordi De har *vært* forelsket, mener De? Og så da han bare så på henne uten å si noe: "De har vært forelsket, og det har ikke medført noen slik stor omveltning, har ikke vært den store hendelsen?"

"Det er nettopp det, forstår De. Det har ikke vært overveldende."

"Da har det ikke vært kjærlighet", sa May Bartram.

"Vel, jeg trodde i det minste det var det. Jeg oppfattet det slik - jeg har gjort det til nå. Det var behagelig, det var herlig, det var miserabelt", forklarte han. "Men det var ikke spesielt. Det var ikke det som skulle skje meg."

"De vil ha noe helt for dem selv - noe ingen andre kjenner til eller *har* kjent til."

Det er ikke et spørsmål om hva jeg 'vil' - Gudene skal vite at jeg ikke vil noe. Det er bare et spørsmål om frykten som forfølger meg - som jeg lever med dag ut og dag inn."

Han sa dette så klart og overbevisende at han kunne se det gjorde enda større inntrykk. Om hun ikke hadde vært interessert allerede, ville hun ha blitt interessert nå.

"Er det en fornemmelse av kommende vold?"

Det var tydelig at han likte å snakke om det igjen. "Jeg tenker ikke at det - når det engang skjer - nødvendigvis vil være voldsomt. Jeg tenker bare på det som naturlig og selvsagt fremfor alt som umiskjennelig. Jeg tenker simpelthen på det som *det*. *Det* vil i seg selv virke naturlig."

"Men hvordan vil det da være spesielt?"

Marcher tenkte seg om. "Det vil ikke være det - for *meg*."

"For hvem da?"

"Vel", svarte han, og smilte endelig, "Kanskje for Dem."

"Å, så jeg kommer til å være til stede?"

"De er jo til stede - siden De vet om det."

"Jeg forstår." Hun overveide det. "Men jeg mener når katastrofen skjer."

Da, et øyeblikk, vek den lette stemningen for alvor; det var som om de lange blikkene de utvekslet, holdt dem sammen. "Det vil helt og holdent avhenge av Dem selv - om De vil våke med meg."

"Er De redd?" spurte hun.

"Ikke forlat meg nå", sa han så.

"Er De redd?" gjentok hun.

"Synes De ganske enkelt jeg har gått fra forstanden? fortsatte han i stedet for å svare. "Slår jeg Dem rett og slett som en harmløs galning?"

"Nei", sa May Bartram. "Jeg forstår Dem. Jeg tror Dem."

"Mener De at De skjønner hvordan besettelsen min - den stakkars gamle - kan utgjøre en mulig virkelighet?"

"En mulig virkelighet."

"Så da *vil* De våke med meg?"

Hun nølte, så stilte hun spørsmålet for tredje gang. "Er De redd?"

"Sa jeg at jeg var det - i Napoli?"

"Nei, De sa ingenting om det."

"Da vet jeg ikke. Og jeg skulle gjerne visst det", sa John Marcher. "De kan fortelle meg hva De tror. Hvis De vil våke med meg, får De vite det."

"Ja vel, da." De hadde nå beveget seg over til den andre enden av værelset, og ved døren, før de gikk ut, stanset de som for å besegle forståelsen. "Jeg vil våke med Dem", sa May Bartram.

Kapittel II

Det faktum at hun "visste" - visste og likevel verken drev gjøn med ham eller røpet ham - var i løpet av kort tid begynt å utgjøre et solid bånd mellom dem, som ble forsterket i løpet av året som fulgte ettermiddagen på Weatherend, da mulighetene til å møtes ble flere. Hendelsen som frembrakte disse anledningene, var dødsfallet til den gamle ladyen, grandtanten hennes, som hun i så stor grad hadde søkt ly under vingene til etter tapet av moren, og som, til tross for sin

enkestatus og at hun kun var mor til den nye arvingen til eiendommen, - takket være en overlegen tone og et hissig temperament - hadde lyktes med ikke å miste sin posisjon som overhode i det storslåtte huset. Avsettelsen av denne personligheten skjedde først ved hennes død, som medførte mange endringer, og spesielt førte til en forandring for den unge kvinnen Marcher med sitt oppmerksomme blikk innledningsvis hadde oppfattet som en forsørget med en stolthet som kanskje smertet, men som ikke brast. Ingenting hadde i lang tid beroliget ham mer enn tanken på at smerten måtte ha blitt betydelig dempet av at Frk. Bartram nå fikk anledning til å skape seg et lite hjem i London. Hun var, gjennom sin tantes ekstremt kompliserte testament, blitt tildelt midler i et omfang som gjorde en slik luksus akkurat mulig, og da hele saken var i ferd med å bli brakt i orden, som så absolutt tok tid, lot hun ham få vite at den gledelige hendelsen endelig var i sikte. Han hadde møtt henne igjen før dette, både fordi hun mer enn én gang hadde ledsaget den gamle damen til byen og fordi han hadde avlagt nok et besøk hos vennene som så beleilig gjorde Weatherend til en hyggelig del av sin egen gjestfrihet. Disse vennene hadde tatt ham med tilbake dit; hvor han igjen hadde klart å få til et møte i det stille med Frk. Bartram, og i London hadde han lyktes med å overtale henne til mer enn ett kort fravær fra tanten. Ved disse anledningene gikk de sammen til National Gallery og South Kensington Museum, hvor de, blant kraftige påminnelser, snakket om Italia generelt - uten å forsøke å gjenoppfriske, slik som første gang, anstrøk av ungdom og uskyld. Gjenoppfriskningen, den første dagen på Weatherend, hadde tjent sin hensikt godt, hadde gitt dem mer enn nok, og de drev, slik Marcher oppfattet det, ikke lenger omkring ved elvens utspring, men følte at båten var blitt dyttet hardt utfor og nedover strømmen.

De var bokstavelig talt i flyt sammen; for vår gentleman var dette tydelig, like tydelig som at den heldige årsaken til det ganske enkelt var den skjulte skatten at hun visste. Han hadde med egne hender gravet opp denne lille juvelen, brakt den frem i lyset - det vil si innenfor rammen av det dunkle dagslyset deres diskresjon og fortrolighet tillot - den verdigjenstanden som han, etter selv å ha gravet den ned, på så forunderlig vis så lenge hadde glemt skjulestedet til. Det lykketreff at han igjen bare snublet over stedet, gjorde ham likegyldig til alle andre spørsmål; han ville utvilsomt ha viet mer tid til det merkelige tilfellet av hukommelsestap hvis han ikke var blitt beveget til å vie så mye til den fremtidige hyggen, gleden, som han følte dette tilfellet i seg selv hadde bidratt til å skape. Det hadde aldri vært hans plan at noen skulle "vite", og hovedsakelig fordi det ikke lå i ham å si det til noen. Det ville ha vært umulig, for det ville

ikke ha blitt møtt med annet enn latter fra en kald verden. Men ettersom en mystisk skjebne likevel hadde åpnet munnen hans så betimelig, ville han betrakte det som en kompensasjon og nyte det til fulle. At riktig person *visste*, dempet det ubehagelige i hemmeligheten selv mer enn tilbakeholdenheten hans hadde tillatt ham å forestille seg; og May Bartram var helt klart den riktige, fordi - vel, fordi der var hun. At hun visste, bestemte det bare; han ville ha vært sikker nok nå hadde hun vært feil. Det var, uten tvil, dette i situasjonen hans som gjorde ham for tilbøyelig til bare å betrakte henne som en fortrolig og utelukkende - utelukkende - tillegge all hennes forståelse for ham hennes interesse for hans beknip; hennes medlidenhet, sympati, oppriktighet, hennes løfte om ikke å betrakte ham som den rareste av de rare. Erkjennelsen, kort sagt, av at hennes verdi for ham nettopp lå i at hun gav ham denne vedvarende følelsen av å være forunderlig spart, gjorde ham nøye med å huske på at hun også hadde sitt eget liv, med ting som kunne skje *henne*, ting som man i et vennskap likeså måtte ta hensyn til. Noe ganske merkverdig hendte ham, for øvrig, i den forbindelse – noe i form av en klar overgang i bevisstheten, så plutselig som det går an, fra den ene ytterlighet til den annen.

Han hadde, så lenge ingen visste, tenkt på seg selv som den mest uinteresserte personen i verden, som bar sin innbitte byrde, sin evige spenning, ganske så stille, uten å snakke om den, eller gi andre innblikk i den eller dens innvirkning på livet hans, uten å be dem om noe og selv bare gjøre det han ble bedt om. Han hadde ikke påført noen ubehaget med å måtte kjenne en plaget mann, skjønt han hadde hatt øyeblikk da fristelsen hadde vært spesielt stor etter å ha hørt dem si at de sannelig var "urolige". Hvis de var like urolige som ham - han som aldri hadde opplevet ro en eneste time i livet - ville de vite hva det innebar. Men det var jo likevel ikke opp til ham å gjøre noe med det, og han lyttet høflig nok til dem. Dette var grunnen til at han hadde ganske gode - skjønt muligens ganske fargeløse - manerer; dette var fremfor alt grunnen til at han kunne betrakte seg selv, i en grådig verden, som rimelig - faktisk kanskje til og med som litt enestående - uegoistisk. Vårt poeng er dermed at han verdsatte denne egenskapen akkurat nok til å veie den foreliggende faren for å la den glippe, som han lovet seg selv å være meget på vakt mot. Han var ikke desto mindre ganske klar for å være bare litt egoistisk, siden det utvilsomt aldri var budt seg en mer sjarmerende anledning. "Bare litt" var, kort sagt, bare så mye Frk. Bartram, i det store og hele, ville tillate ham. Han ville aldri tvinge seg det minste på, og ville ha klart for seg hvordan hensynet til henne - på best mulig måte - burde ivaretas. Han ville presisere nøye hvordan hennes anliggender, hennes behov, hennes

særheter - han tok seg den frihet å kalle dem det - skulle ivaretas i samværet deres. Alt dette var naturligvis et tegn på hvor mye han tok samværet i seg selv for gitt. Det var ikke mer å gjøre med det. Det var ganske enkelt der; var oppstått med hennes første inntrengende spørsmål til ham i høstlyset der på Weatherend. Den formen det egentlig burde ha fått, som i utgangspunktet var innlysende, var at de giftet seg. Men problemet med dette var at utgangspunktet i seg selv gjorde et giftemål utelukket. Hans overbevisning, hans frykt, hans besettelse, var kort sagt ikke et privilegium han kunne be en kvinne om å dele; og denne konsekvensen av det var akkurat det som var i veien med ham. Et eller annet lå og ventet på ham, i en av månedenes og årenes bauter og buktninger, som et sammenkrøpet Villdyr i jungelen. Det betød lite om det sammenkrøpne Villdyret skulle komme til å drepe ham eller bli drept. Det uomtvistelige punktet var skapningens uunngåelige sprang; og den uomtvistelige lærdommen av dette var at en hensynsfull mann ikke lot seg bli ledsaget av en dame på tigerjakt. Slik var det han var endt opp med å se på livet sitt.

De hadde, til å begynne med, ikke desto mindre, i de spredte timene de tilbrakte sammen, ikke gjort noen hentydning til dette synet på det, som han var nøye med å signalisere at han ikke forventet; at han faktisk ikke ønsket å snakke om det alltid. Et slikt innslag i ens livsanskuelse var faktisk som en pukkel på ryggen. Forskjellen den gjorde hvert eneste minutt av dagen var der helt uavhengig av om den ble pratet om. Man pratet selvsagt *som* en pukkelrygget, for, om ikke annet, var pukkelen alltid der. Den var fortsatt der, og hun våket med ham; men folk våket, vanligvis, best i stillhet, og slik skulle hovedsakelig deres vakt bli. Men samtidig ønsket han ikke å være anspent og alvorsfull. Anspent og alvorsfull var hva han forestilte seg at han i for stor grad fremstod som med andre mennesker. Det han burde være, med den ene personen som visste, var rolig og naturlig - å snakke om det istedenfor å forsøke å unngå det, å unngå det istedenfor å forsøke å alminneliggjøre og, i alle fall, venne seg til det, og til og med spøke med det, fremfor å være pedantisk og dyster. Noen slike hensyn som det sistnevnte var utvilsomt i tankene hans for eksempel da han vennlig skrev til Frk. Bartram at kanskje den store tingen han så lenge hadde følt var opp til de høyere makter, ikke var noe mer enn denne omstendigheten, som vedkom ham i slik grad, at hun skulle kjøpe hus i London. Det var den første hentydningen de igjen hadde gjort til det; hittil hadde det ikke vært særlig behov for noen; men da hun svarte, etter å ha gitt ham nyheten, at hun på ingen måte aksepterte en slik bagatell som klimaks på en slik spesiell spenning, fikk hun ham nesten til å begynne å undre

seg på om ikke hun hadde enda større tanker om noe særegent for ham enn han hadde for seg selv. Det var i alle fall ikke til å unngå at han litt etter litt, etterhvert som tiden gikk, ble klar over at hun hele tiden betraktet livet hans, bedømte det, målte det, i lyset av det hun visste, som til slutt, med årenes velsignelse, aldri ble omtalt mellom dem som noe annet enn "den virkelige sannheten" om ham. Dette hadde alltid vært måten han selv refererte til det på, men hun gjorde måten til sin så ubemerket at da han etter en tid så seg tilbake, visste han at det ikke var noe tidspunkt hvor han muligens kunne si at hun påviselig var gått inn i hans idé, eller gått over fra å være vakkert overbærende til det enda vakrere at hun trodde på ham.

Det var alltid mulig for ham å anklage henne for ikke å se på ham som annet enn den mest harmløse av de gale, og, i det lange løp, var dette - siden det var så dekkende - hans enkleste beskrivelse av vennskapet deres. I hennes øyne var det noe galt fatt med ham, men hun likte ham til tross for det og var praktisk talt hans snille, kloke vokter mot resten av verden, ulønnet men ganske forlystet og, i mangel av andre nære bånd, ikke upassende beskjeftiget. Resten av verden syntes selvfølgelig han var skrullet, men hun, bare hun, visste hvor skrullet, og fremfor alt hvorfor, som nettopp var det som gjorde at hun kunne legge det dekkende sløret i de riktige foldene. Hun tok opp i seg munterheten hans - siden de måtte se på det som munterhet - som hun tok imot alt annet; men så langt tilla hun vitterlig med sin sikre forståelse fintfølelsen hans måten han til slutt hadde overbevist henne på. *Hun* snakket i det minste aldri om hans livs hemmelighet som noe annet enn "den virkelige sannheten om deg", og hun hadde faktisk en vidunderlig måte å få det til å virke som hemmeligheten i sitt eget liv også. Det var kort sagt slik han hele tiden følte at hun tok hensyn til ham; han kunne i det store og hele ikke kalle det noe annet. Han tok hensyn til seg selv, men hun tok, faktisk, enda mer; delvis fordi hun, med et bedre ståsted for et syn på saken, fulgte hans ulykkelige perversitet gjennom faser hvor han selv knapt kunne følge den. Han visste hvordan han hadde det, men i tillegg til å vite det, visste hun også hvordan han så ut; han visste om alle de viktige tingene han umerkelig ble hindret i å gjøre, men hun kunne regne ut hva de betød, forstå hvor mye han, med mindre tyngende tanker, kunne ha gjort, og dermed fastslå hvordan han, flink som han var, kom til kort. Fremfor alt var hun innviet i de forskjellige måtene han fremstod på - i den lille stillingen i det offentlige, i ivaretagelsen av den beskjedne farsarven, boksamlingen, hagen på landet, menneskene i London som han aksepterte invitasjonene til og selv inviterte - og i avstanden til dem som gjorde all oppførsel, alt som i det minste kunne kalles oppførsel,

til en lang simuleringsakt. Hva det var endt med, var at han bar masken som sosial narr, hvor øynene som så ut gjennom øyehullene hadde et uttrykk som overhodet ikke stemte med de andre trekkene. Dette hadde den dumme verdenen, selv etter år, aldri mer enn halvveis oppdaget. Det var bare May Bartram som hadde gjort det, og hun oppnådde, med ubeskrivelig kløkt, det kunststykket å umiddelbart - eller kanskje bare av og til - møte øynene forfra og blande sitt eget blikk, som fra over skulderen hans, med deres kiking gjennom åpningene.

Så etterhvert som de ble eldre sammen, våket hun med ham, og således lot hun denne forbindelsen gi form og farge til sin egen eksistens. Også *hennes* væremåter hadde skapt avstand, og hennes oppførsel i sosiale sammenhenger var blitt en falsk side av henne selv. Det var kun én side ved henne som ville ha vært sann hele tiden, og denne kunne hun ikke røpe for noen, minst av alt for John Marcher. Hele holdningen hennes var i realiteten en bekreftelse, men for ham virket det som om oppfattelsen av dette bare var en av de mange tingene som nødvendigvis ikke fikk plass i bevisstheten hans. Hvis hun dessuten, som ham selv, måtte ofre noe for den virkelige sannheten deres, måtte det bli tatt for gitt at belønningen hennes kanskje ble oppfattet av henne som mer umiddelbar og mer naturlig. De hadde lange perioder, i denne tiden i London, hvor, da de var sammen, en fremmed ville kunne ha lyttet til dem uten i det hele tatt å spisse ører. På den annen side var det like sannsynlig at den virkelige sannheten når som helst kunne stige til overflaten, og da ville lytteren selvfølgelig ha undret seg på hva de snakket om. De hadde på et tidlig tidspunkt bestemt seg for at samfunnet, heldigvis, var uintelligent, og den marginen dette gav dem, var helt enkelt blitt noe de stadig kom tilbake til. Likevel var det fremdeles øyeblikk da situasjonen nesten ble ny igjen - oftest som en virkning av en ytring fra henne selv. Ytringene hennes gjentok seg utvilsomt, men med lange mellomrom. "Det som redder oss, vet du, er at oppførselen vår er akkurat som vanlige folks: hvor mannens og kvinnens vennskap i så stor grad er blitt en daglig vane - eller nesten - at det til slutt er blitt uunnværlig." Dette var for eksempel en kommentar hun ofte nok hadde latt falle, men som hun til forskjellige tider hadde gitt forskjellige utfall. Det vi spesielt merker oss, er den vendingen den tok en ettermiddag han var kommet på besøk i anledning fødselsdagen hennes. Åremålsdagen var falt på en søndag, i en årstid med tykk tåke og generell gråstemning; men han hadde hatt med seg sin sedvanlige gave til henne, etter å ha kjent henne lenge nok nå til å ha etablert et hundretalls små tradisjoner. Den var et av hans bevis for seg selv, denne presangen han gav henne på fødselsdagen, på at han ikke var sunket

ned i virkelig egoisme. Det var som oftest bare en liten ting, men det var alltid en fin en, og han var normalt nøye med å betale mer for den enn han syntes han hadde råd til. "Ser du ikke at vanen vår, i det minste, redder deg? fordi den når alt kommer til alt, i vanlige folks øyne, gjør deg akkurat lik andre menn. Hva er det mest uforbederlige tegnet på menn generelt? Selvsagt evnen til å tilbringe endeløs tid med kjedelige kvinner - å tilbringe den, jeg vil ikke si uten å kjede seg, men uten å bry seg om at de gjør det, uten å la seg avlede av det; som går ut på det samme. Jeg er den kjedelige kvinnen din, en del av det daglige brødet du ber om i kirken. Det dekker sporene dine mer enn noe annet."

"Og hva dekker dine?" spurte Marcher, som for det meste lot seg more av den kjedelige kvinnen sin i slike tilfelle. "Jeg forstår selvsagt hva du mener med at du redder meg, både på den ene og den annen måte, når det gjelder andre mennesker - det har jeg forstått hele tiden. Men hva er det som redder *deg*? Jeg tenker jo ofte på det."

Hun så ut som om hun også tenkte på det enkelte ganger, men på en ganske annen måte. "Når det gjelder andre mennesker, mener du?"

"Vel, du har jo et så godt forhold til meg, - som et slags resultat av at jeg har et så godt forhold til deg. Av at jeg bryr meg så umåtelig om deg, mener jeg, er så kolossalt oppmerksom på alt du har gjort for meg. Noen ganger spør jeg meg selv om det er helt riktig. Riktig, mener jeg, å ha involvert og - som man må kunne si - interessert deg slik. Jeg føler det nesten som om du faktisk ikke har hatt tid til å gjøre noe annet."

"Noe annet enn å være interessert?" spurte hun. "Men hva annet ønsker man overhodet å være? Hvis jeg har 'våket' med deg, som vi for lenge siden ble enige om at jeg skulle gjøre, er det å våke alltid i seg selv en beskjefteigelse."

"Så absolutt", sa John Marcher, "hvis du ikke hadde hatt nysgjerrigheten din - ! Men slår det deg ikke noen ganger etterhvert som tiden går, at nysgjerrigheten din ikke blir spesielt belønnet?"

May Bartram dvelte. "Spør du tilfeldigvis om dette fordi du føler at din absolutt ikke blir det? Fordi du har ventet så lenge, mener jeg."

Å, han forstod hva hun mente! "På at det skal skje som aldri skjer? På at Villdyret skal bykse frem? Nei, jeg har det akkurat som før når det gjeldet det. Det er ikke noe jeg kan *velge*, jeg kan bestemme meg for å endre. Det er ikke noe det *kan* bli en endring på. Det er opp til de høyere makter. Man er undergitt ens lov - der er man. Når det gjelder hvilken form loven vil ta, måten den vil virke på, er det opp til den."

"Ja", svarte Frk. Bartram; "selvsagt råder skjebnen, selvsagt *har* den rådet i sin egen form og på sin egen måte, hele tiden. Men, i ditt tilfelle, vet du, skulle formen og måten ha vært - vel, noe så eksepsjonelt og, om man kan si det, så spesielt *din* egen."

Noe i dette fikk ham til å se på henne med mistenksomhet. "Skulle HA vært, sier du, som om du innerst inne har begynt å tvile."

"Å!" protesterte hun svakt.

"Som om du tror", fortsatte han, "at det ikke kommer til å skje noe nå."

Hun ristet sakte på hodet, men ganske uutgrunnelig. "Du er langt fra tankene mine."

Han fortsatte å se på henne. "Hva er det da som er i veien med deg?"

"Vel", sa hun etter ny nøling. "Det som er i veien med meg, er ganske enkelt at jeg er mer sikker enn noen gang på at nysgjerrigheten min, som du kaller det, vil bli mer enn belønnet."

De var helt alvorlige nå; han hadde reist seg, hadde gått en gang til rundt i den lille stuen som han, år etter år, brakte med seg sitt uunngåelige tema til; hvor han, som han kunne ha sagt det, hadde nytt alle sidene ved deres fortrolige fellesskap, hvor alle gjenstander var like kjente for ham som tingene i hans eget hus, og selv teppene var slitte av hans hvileløse vandring, omtrent på samme vis som skrivebordene i gamle kontorbygg slites av albuene til generasjoner med kontorister. Generasjoner av hans nervøse sinnsstemninger hadde virket der, og stedet var den skrevne historien av hele hans voksne liv. Påvirket av det venninnen nettopp hadde sagt, var han, av en eller annen grunn, mer oppmerksom på disse tingene; som etter et øyeblikk fikk ham til å stanse foran henne igjen. "Er det kanskje slik at du har begynt å bli redd?"

"Redd?" Han syntes, da hun gjentok ordet, at spørsmålet hadde fått henne til å endre farge litegrann; så av frykt for at han skulle ha hatt et poeng, forklarte han veldig forsiktig: "Du husker at det var det du spurte *meg* om for lenge siden - den første dagen på Weatherend."

"Ja da, og du sa at du ikke visste det - at jeg måtte finne det ut selv. Vi har snakket lite om det siden, selv etter så lang tid."

"Akkurat", avbrøt Marcher - "nesten som om det er en sak det er for vanskelig for oss å snakke åpent om. Nesten som om vi, under press, kunne komme til å finne ut at jeg *er* redd. For da", sa han, "vil vi ikke helt vite hva vi skal gjøre, vil vi vel?"

Hun hadde ikke da noe svar på dette spørsmålet. "Det har vært dager da jeg trodde du var det. Men, så har det også", la hun til, "vært dager da vi har trodd nesten alt mulig."

"Åh, alt!" stønnet Marcher stille, med en halvveis grimase i ansiktet, mer utilslørt akkurat da enn på lenge, over tankene som alltid fulgte dem. De hadde alltid hatt sine uberegnelige øyeblikk hvor de trengte gjennom, nesten som med Villdyrets egne øyne, og selv om han var vant til dem, kunne de fortsatt trumfe frem et sukk fra det innerste av hans vesen. Alt de hadde trodd, først som sist, kom veltende over ham; det var som om fortiden var blitt redusert til tomme spekulasjoner. Det var faktisk hva stedet akkurat hadde slått ham å være så fullt av - en forenkling av alt bortsett fra spenningstilstanden. Den var der fortsatt, men bare fordi den tilsynelatende hang igjen i tomrommet som omgav den. Selv hans opprinnelige frykt, hvis det var frykt det hadde vært, var blitt borte i ørkenen. "Men jeg antar", fortsatte han, "at du ser at jeg ikke er redd nå."

"Det jeg ser, slik jeg oppfatter det, er at du har oppnådd noe nesten enestående når det gjelder å venne seg til fare. Etter å ha levd med den så lenge og så nært har du sluttet å føle den; du vet den er der, men du bryr deg ikke om det, og du har til og med sluttet, slik du tidligere gjorde, å måtte plystre i mørket. Tatt i betraktning hva faren er", avsluttet May Bartram, "må jeg si at jeg ikke tror det hadde vært mulig med en bedre innstilling enn din."

John Marcher smilte svakt. "Heltemodig, er det?"

"Ja visst - kall det dét."

Det var dét han mer enn gjerne ville ha likt å kalle det. "Så da *er* jeg en modig mann?"

"Det var dét du skulle vise meg."

Han tvilte imidlertid fortsatt. "Men vet ikke en modig mann hva han er redd for - eller ikke redd for? *Dét* vet ikke jeg, skjønner du. Jeg ser det ikke klart. Jeg kan ikke sette navn på det. Jeg vet bare at jeg er utsatt."

"Ja, men utsatt - hvordan skal jeg si det? - så direkte. Så nært. Det må da være nok."

"Nok til å få deg til å tro, da - på det vi kan kalle slutten og utfallet av våkingen - at jeg ikke er redd?"

"Du er ikke redd. Men det er ikke", sa hun, "slutten på våkingen vår. Det vil si, det er ikke slutten på din. Du har fortsatt til gode å se alt."

"Og hvorfor har så ikke du det?" spurte han. Han hadde hele tiden i dag hatt følelsen av at det var noe hun ikke fortalte, og han hadde det fortsatt. Siden det var første gang han følte det slik, ble det på en måte en spesiell dag. Det ble enda tydeligere siden hun først ikke svarte, som på sin side fikk ham til å fortsette. "Du vet noe jeg ikke vet." Den modige mannens stemme skalv litt. "Du vet hva som kommer til å skje." Stillheten hennes, sammen med ansiktsuttrykket, var nesten en tilståelse - den gjorde ham sikker. "Du vet det, og du er redd for å fortelle meg det. Det er så ille at du er redd for at jeg skal finne det ut." Alt dette kunne kanskje være sant, for hun så ut som om han, uventet for henne, hadde krysset en mystisk linje som hun i hemmelighet hadde trukket opp rundt seg. Likevel hadde hun i grunnen kanskje ikke behøvd å bekymre seg, og det virkelige klimakset var at han selv, i alle fall, ikke behøvde det. "Du kommer aldri til å finne det ut."

Kapittel III

Det hele kom likevel, som jeg har fortalt, til å bli stående som en spesiell dag; som skyldtes at andre ting som skjedde mellom dem, gang på gang, selv etter lang tid, fikk preg av ikke å være annet enn påminnelser om og følger av dette tidspunktet. Den umiddelbare effekten hadde faktisk vært å dempe overbevisningen - nesten å fremtvinge en reaksjon; som om saken deres var blitt felt av sin egen tyngde, og dessuten som om Marcher for den saks skyld hadde fått en av sine tidvise advarsler om ikke å være selvopptatt. Han hadde, følte han, og generelt svært bra, bevart bevisstheten om betydningen av ikke å være egoistisk, og han hadde i sannhet aldri syndet i den retningen uten umiddelbart å forsøke å oppveie for det. Han gjorde ofte opp for svakheten sin med å invitere venninnen med seg i operaen i sesongen, og det hendte ikke sjelden at han, for å vise at han ikke ønsket at hun bare skulle få én type åndelig føde, var grunnen til at hun kunne ses der sammen med ham et dusin kvelder i måneden. Det hendte til og med at han, etter å ha fulgt henne hjem ved slike anledninger, av og til ble med henne inn for å runde av aftenen, som han kalte det, og som for å understreke poenget, ble der til det beskjedne, men alltid nennsomt forberedte, aftensmåltidet som ventet på ham. Poenget kom frem, syntes han, ved at han ikke hele tiden fremhevet seg selv for henne; for eksempel hendte det ved slike anledninger at de, med pianoet hennes der som de begge behersket, gikk gjennom deler av operaen sammen. Det var imidlertid ved et slikt tilfelle han kom til å minne henne på at hun ikke hadde besvart et av spørsmålene han hadde stilt henne under samtalen som var funnet sted mellom dem på den siste fødselsdagen hennes. "Hva er det som redder deg?" – reddet henne, mente han, fra å bli oppfattet som forskjellig fra vanlige mennesker. Hvis han praktisk talt hadde unnsloppet kommentarer, som hun påsto, ved i det viktigste anliggendet å gjøre det de fleste menn gjør – finne meningen med livet ved å lappe sammen en slags allianse med en kvinne av samme sort som seg selv – hvordan hadde hun unngått det, og hvordan kunne alliansen, som det nå var, siden de måtte anta at den var blitt mer eller mindre lagt merke til, ha unngått å føre til at hun i ganske stor grad ble snakket om?

"Jeg sa aldri", svarte May Bartram, "at den ikke har ført til at jeg er blitt snakket om en god del."

"Ja, men da er du jo ikke 'reddet'."

"Det har ikke vært et poeng for meg. Hvis du har hatt din kvinne, har jeg", sa hun, "hatt min mann."

"Og du mener at det gjør deg passabel?"

Å, det var alltid som om det var så mye som skulle vært sagt!

"Jeg vet ikke hvorfor det ikke skulle gjøre meg – menneskelig sett, som er det vi snakker om – like passabel som det gjør deg."

"Jeg forstår hva du mener", returnerte Marcher. "Menneskelig sett, uten tvil, som for å vise at du lever for noe. Det vil si, ikke bare for meg og hemmeligheten min."

May Bartram smilte. "Jeg påstår ikke at det faktisk viser at jeg ikke lever for deg. Det er det nære forholdet til deg det stilles spørsmål ved."

Han lo fordi han forstod hva hun mente. "Ja, men siden, som du sier, jeg, slik folk ser det, er helt vanlig, er vel ikke du noe annet enn vanlig heller? Du hjelper meg med å gå for å være en mann som alle andre. Så hvis jeg *er* det, slik jeg forstår deg, stilles du ikke i et dårlig lys, stemmer det?"

Hun nøyte nok en gang, men snakket tydelig nok. "Det stemmer. Det er alt jeg er opptatt av – å hjelpe deg med å gå for å være en mann som alle andre."

Han var nøye med å besvare kommentaren pent. "Så snill, så nydelig, du er mot meg! Hvordan kan jeg noen gang få gjort gjengjeld?"

Hun dvelte alvorlig en siste gang, som om det skulle være flere valg. Men hun valgte. "Ved å fortsette å være som du er."

Det var denne fortsettelsen med å være som han var, de falt tilbake til, og faktisk i så lang tid at dagen for en ytterligere utdyping uunngåelig kom. Dette underliggende, som hele tiden hadde en overbygning solid nok til tross for sin letthet og tidvise svaiing i den noe svimlende luften, innbød til tider, av hensyn til forstanden deres, til en senking av loddet og en måling av dybden. Det var dessuten oppstått en forskjell, en gang for alle, av det faktum at det ikke virket som om hun på noe tidspunkt følte behov for å avvise antydningen hans om at det var noe hun tenkte på som hun ikke torde si – en antydning ytret like før avslutningen av en av de mest omfattende av de siste diskusjonene deres. Han hadde da fått det for seg at hun "visste" noe, og at det hun visste, var ille – for ille til at hun kunne fortelle ham det. Da han hadde snakket om det som tydeligvis så ille at hun var redd for at han skulle finne det ut, hadde svaret hennes vært for tvetydig til ikke å bli kommentert og likevel nesten for formidabelt for Marchers spesielle følsomhet til å bli tatt opp igjen. Han kretset om det på en avstand som minket og økte om hverandre, og som likevel ikke ble særlig påvirket av vissheten i ham om at det, når alt kom til alt, ikke var noe hun kunne "vite" noe bedre enn han. Hun hadde ingen kilder til kunnskap som ikke han også hadde – selvsagt med unntak av at hun kanskje hadde et mer følsomt sinn. Det var det kvinner hadde når de var interessert; de fant ut ting, når det gjaldt mennesker, som disse menneskene ofte ikke kunne ha funnet ut selv. Sinnene deres, følsomheten deres, fantasien deres, viste vei og avslørte, og det nydelige med May Bartram var spesielt at hun i så stor grad hadde viet seg selv til hans sak. I denne tiden følte han, merkelig nok, for han hadde aldri følt det slik tidligere, en voksende frykt for å skulle miste henne på grunn av en eller annen katastrofe; en eller annen katastrofe som likevel overhodet ikke ville være katastrofen: delvis fordi hun nærmest plutselig var begynt å slå ham som mer nyttig for ham enn noensinne, og delvis på grunn av at det samtidig og like brått var oppstått en usikkerhet om helsen hennes. Det var betegnende for den indre avstanden han hittil hadde dyrket med så stort hell, og som hele vår fremstilling av ham refererer til, det var betegnende

at komplikasjonene hans, slik det var, aldri noensinne hadde virket så trykkende på ham som under denne krisen, så mye så at det fikk ham til å spørre seg selv om han, kanskje i sannhet skulle være innenfor syns- eller hørevidde, innenfor berørings- eller rekkevidde, i umiddelbar nærhet, av det som ventet på ham.

Da dagen kom, for komme måtte den, at venninnen fortalte ham om sin frykt for en alvorlig sykdom i blodet, følte han på et vis skyggen av en endring og gysset av et sjokk. Han begynte umiddelbart å forestille seg ubehageligheter og katastrofer, og fremfor alt å tenke på hennes fortvilte situasjon som en direkte fare for et personlig tap for ham selv. Dette gav ham virkelig en av disse delvise gjenopprettelsene av sinnsro som han fant behagelig – det viste ham at det som fortsatt opptok ham mest, var tapet hun selv kunne komme til å lide. "Hva om hun måtte dø før hun fikk vite, før hun fikk se--?" Det ville ha vært brutalt, i den tidlige fasen av plagene hennes, å stille henne det spørsmålet, men det hadde umiddelbart bekymret ham, og denne muligheten var det han syntes mest synd på henne for. Hvis hun dessuten "visste", i den forstand at hun hadde sett et – hva skulle han tro? – mystisk, uimotståelig lys, ville ikke dette gjøre saken bedre, men verre, all den stund hennes opprinnelige adopsjon av hans egen nysgjerrighet simpelthen var blitt livsgrunnet hennes. Hun hadde levd for å se hva som kom til å skje, og det ville ødelegge henne fullstendig å måtte gi opp uten å få se det. Disse refleksjonene ansporet som sagt sjenerøsiteten hans, men uansett hva han måtte tenke, ble han etterhvert som perioden forløp, mer og mer urolig. Den forløp for ham i en forunderlig, fykende fei, og det rareste rare var at den, uavhengig av trusselen om mye uleilighet, praktisk talt gav ham den eneste positive overraskelsen livet hans, hvis det kunne kalles et liv, så langt hadde budt på. Hun holdt seg hjemme, som hun aldri før hadde gjort, og han måtte besøke henne for å treffe henne - hun kunne ikke møte ham noe sted nå, skjønt det var neppe et hjørne av deres elskede, gamle London hvor hun ikke på et eller annet tidspunkt hadde møtte ham tidligere; og han fant henne alltid sittende ved peisen i den dype, gammeldagse stolen som det ble stadig vanskeligere for henne å forlate. Det hadde slått ham en dag etter et fravær som var blitt lengre enn vanlig, at hun plutselig hadde sett mye eldre ut enn han noen gang hadde tenkt at hun var, før det gikk opp for ham at det plutselige utelukkende skyldtes ham selv - han hadde helt enkelt plutselig lagt merke til det. Hun så eldre ut fordi hun uunngåelig etter så mange år *var* gammel, eller nesten; som selvsagt i enda større grad var tilfelle for følgesvennen hennes. Hvis hun var gammel, eller nesten, var John Marcher vitterlig det, og

likevel var det hennes alderdomstegn, og ikke hans egne, som gjorde at sannheten gikk opp for ham. Overraskelsene hans begynte her, og når de en gang var begynt, ble det flere av dem, de kom nesten veltende; det var som om de alle på verdens merkeligste måte var blitt holdt tilbake, samlet i et stort knippe, til livets sene ettermiddag da det for de fleste ikke finnes flere overraskelser.

En av dem var at han hadde tatt seg i - for det *hadde* han gjort - å *virkelig* undre seg på om det store som skulle skje ham, nå ikke ville ta noen annen form enn at han var dømt til å se denne sjarmerende kvinnen, denne beundringsverdige venninnen, dø fra seg. Han hadde aldri gitt henne en like uforbeholden karakteristikk som da han i tankene ble konfrontert med en slik mulighet, men til tross for dette var han ikke særlig i tvil om at utraderingen av selv et så fint innslag i tilværelsen hans som det fulle og hele svaret på hans langvarige gåte ville være et ynkelig antiklimaks. Det ville i forhold til hans tidligere holdning representere et fall i verdighet som rett og slett ville gjøre livet hans til det mest groteske feilslag. Han hadde vært langt fra å tenke på det som et feilslag - så lenge han hadde ventet på hendelsen som skulle gjøre det til en suksess. Han hadde ventet på noe ganske annet, ikke på noe slikt. Hans overbevisning fikk imidlertid en brist da han innså hvor lenge han hadde ventet, eller i det minste hvor lenge følgesvennen hans hadde gjort det. Det at hun etter all sannsynlighet måtte kunne anses for å ha ventet forgjeves - berørte ham sterkt, og i enda større grad fordi han til å begynne med ikke hadde gjort annet enn å leke med ideen. Det antok en mer alvorlig tone etterhvert som Alvoret i tilstanden hennes økte, og den sinnstilstanden det frembrakte i ham, som han selv satte en stopper for ved å følge med på som om det hadde vært en ren skamfering av utseendet hans, kan passere som nok en overraskelse. Dette fikk følge av nok én; den virkelige rystende bevisstheten om et spørsmål han ville ha tillatt å ta form om han hadde våget. Hva betød alt sammen - det vil si, hva betød *hun*, hun og hennes fåfengte venting og hennes sannsynlige død og den lydløse påminnelsen om alt sammen - annet enn at det, på dette tidspunktet, ganske enkelt var absolutt altfor sent? Han hadde aldri i løpet av sin skrulle besettelse tillatt et hint av en slik korreksjon; han hadde aldri før disse siste månedene vært så utro mot sin overbevisning at han ikke hadde hevdet at det som skulle skje ham, hadde tid, enten det slo *ham* at han hadde det eller ikke. At han omsider, omsider sannelig ikke hadde noe tid å snakke om, eller hadde det, men i svært liten grad - ble raskt nok, slik tingene var, en innrømmelse hans gamle besettelse måtte gjøre regning med: og den

ble ikke hjulpet av en stadig sterkere bekreftet erkjennelse av at den store uvissheten som hadde kastet sin lange skygge over livet hans, knapt nok hadde tid igjen til å tilkjenne seg på. Siden det var i Tiden han skulle ha møtt sin skjebne, så var det i Tiden hans skjebne skulle ha handlet; og da han våknet til følelsen av ikke å være ung lenger, som var akkurat det samme som følelsen av å være forslitt, som igjen, på sin side, var følelsen av å være svak, våknet han opp til nok et anliggende, Det hele hang sammen; han og den store uvissheten var begge underlagt den samme og uomtvistelige loven. Når mulighetene selv var blitt forslitte, når gudenes hemmelighet var blitt vag, og kanskje til og med helt utvisket, var dét, og bare dét, nederlaget. Det ville ikke ha vært et nederlag å gå konkurs, bli vanæret, bli satt i gapestokk, hengt; det var et nederlag ikke å være noe. Så i den mørke dalen hans kurs hadde tatt sin uventede vending inn i, var det ikke lite han undredes over der han gikk og famlet. Han brydde seg ikke om hva slags fryktelig katastrofe som kunne komme til å innhente ham, hvilken skam eller uhyrlighet han kunne komme til å bli forbundet med - ettersom han, når alt kom til alt, ikke var aldeles for gammel til å lide – om det bare ville stå i et rimelig forhold til den holdningen han hele livet hadde opprettholdt i dens truende nærvær. Han hadde kun ett brennende ønske igjen - at han ikke skulle være "forrådt".

Henry James' stil

Jean Boase-Beyer sier litterære tekster skiller seg fra andre typer tekster ved at de er ment å skulle sette i gang tankeprosesser og engasjere leseren mentalt (BB109). Stil er et bevisst valg, og en forfatter bruker forskjellige emosjonelle og kognitive stilistiske virkemidler for å uttrykke sine holdninger (BB112). Ifølge Boase-Beyer dreier litterær oversettelse seg om å oversette stil (BB124). Oversettelsen må være nært knyttet til originalen, og den må så langt det lar seg gjøre, bevare de kvalitetene i originalen som engasjerer leserne og setter i gang tankeprosessene. Å være klar over hvilke stilistiske virkemidler forfatteren benytter seg av, er en fordel for oversetteren, sier Boase-Beyer. Tim Parks (P4) sier det samme; at en forståelse av literære strategier er av vesentlig betydning for oversetteren. Litterære verk, ifølge Tim Parks, kjennetegnes ofte av kompleksitet og ambivalens (P14), og uvanlig språk kan også spille en viktig rolle. Ordvalg og avvik fra ordinær syntaks brukes ofte for å skape den rikheten og ofte flertydigheten som vi forbinder med litteratur. Ifølge Parks er det slike avvik som kan skape problemer for en oversetter.

Henry James' forfatterskap har vært og er fortsatt gjenstand for omfattende analyse og forskning. Forfatterskapet spenner over en tidsperiode på nesten 50 år, fra 1860-årene til han døde i 1916. Det synes å være generell enighet om at stilen gikk fra å være enkel og lettlest i den første delen av forfatterskapet til å bli svært komplisert i de senere verkene. Seymour Chatman (C58) hevder kompliseringen er helt bevisst. Allerede i 1866 skriver Henry James følgende i essayet "The Novels of George Elliot" fra 1866:

'In every novel the work is divided between the writer and the reader; but the writer makes the reader very much as he makes his characters. When he makes him ill, that is, makes him different, he does no work; the writer does all. When he makes him well, that is, makes him interested, then the reader does quite half the labour. In making such a deduction as I have just indicated, the reader would be doing but his share of the task; the grand point is to get him to make it.'

(<http://www.victorianweb.org/authors/jamesh/eliot.html>).

Poenget ser altså ut til å være å få leseren til å gjøre halve jobben.

Fortellingene til James ble først publisert som serier i magasiner. Det gjorde det umulig å gå tilbake og endre på teksten. Men da romanene, kortromanene og novellene hans skulle utgis i den 24 bind store samlingen The New York Edition i Storbritannia og USA i 1907 - 1909, foretok James omfattende endringer i mange av dem. Sammenligninger av de først publiserte versjonene og versjonene i The New York Edition viser en klar endring til en mer komplisert stil (Oxford World's Classic; Henry James: Daisy Miller and Other Stories/The Turn of the Screw and Other Stories). Et eksempel er følgende setning fra novellen "Four meetings", som ble skrevet i 1879 og endret i 1909:

1879: *"Experience comes and only shows us something we have dreamt of."*

1909: *"What experience does is merely to confirm and consecrate our confident dream."*

Denne ene setningen alene rommer flere av de stilistiske trekkene som ble typiske for James' senere stil: setningsknote, nominalisering og alliterasjon.

Novellen "The Beast in the Jungle" hører med til den senere delen av James' forfatterskap. Den ble skrevet så sent som i 1902 til samlingen The Better Sort, som ble publisert i 1903. Novellen er også inkludert i bind 17 av The New York Edition. Min oversettelse er basert på den versjonen av novellen vi finner i The New York Edition. Jeg sammenlignet de to versjonene for å finne ut om James hadde tilført ytterligere kompliseringer i den siste versjonen. Endringene som er gjort, dreier seg i stor grad om tegnsetting og sammentrekninger av verbalformer (eks.: It had not -> It hadn't). De få andre endringene som er gjort, har ikke endret kompleksiteten, kanskje med ett unntak:

1902: *"...this incident would simply and rather awkwardly close."*

1907/1909: *"...this sketch of a fresh start would show for quite awkwardly bungled."*

I boken The Later Style of Henry James beskriver Seymour Chatman de stilistiske trekkene han mener er mest fremtredende og kompliserende i James' senere stil. Disse stilistiske trekkene eller virkemidlene finner vi også i "The Beast in the Jungle", og de er trekk ved teksten som skulle vise seg å by på utfordringer for meg som oversetter. Ifølge Chatman (C65) er syntaktisk kompleksitet et fremtredende stilistisk virkemiddel hos James. Det gjelder også for denne novellen som gjennomgående har lange, komplekse ytringer, ofte med flere leddsetninger og innskudd, setningsknuter, formelt og foreløpig subjekt og ofte lang avstand mellom subjektet og verbalet. Andre stilistiske virkemidler er en utstrakt bruk av nominalisering, flertydighet og abstrakthet. Det er også mange forekomster av repetisjon og alliterasjon i teksten.

Oversettelsesstrategi

En tradisjonell problemstilling innen litterær oversettelse har vært i hvor stor grad man skal tilrettelegge teksten for leseren. Hva slags forutsetninger har en norsk leser i 2013 for å kunne tilegne seg og forstå en novelle som er skrevet i et annet land i en annen tid? Hvordan kan jeg som oversetter klare å bevare forfatterens intensjoner i oversettelsen og likevel gjøre teksten lesbar for et norsk publikum?

Henry James skrev sin novelle i England for over hundre år siden. Handlingen foregår for det meste i hodet til hovedpersonen John Marcher. James tilfører kun et minimum av ytre handling og omgivelser. Men i den grad han gjør det, foregår historien i et konservativt, engelsk overklassemiljø. Dette vurderer jeg til å være en kultur og et miljø norske lesere i stor grad vil være kjent med, blant annet fra utallige tv-serier fra engelske herskaps hus og slott.

Utgangspunktet mitt har vært at leserne av målteksten vil være nordmenn av i dag. Jeg har derfor valgt å følge moderne norsk rettskrivning. I Bokmålsnormalen av 2005, fastsatt av Kultur- og kirke departementet, er tidligere konservative sideformer omgjort til likestilte hovedformer. Det gjør at jeg har kunnet bruke mange konservative former som tidsmarkører og kulturelle markører i oversettelsen og likevel følge gjeldende norsk rettskrivningsmal.

Eksempler på konservative former er bruken av *frem* i stedet for *fram*, *-en* endelser og ikke *-a* endelser i bestemt form av hunkjønnsord, *ad-* som forledd i sammensetninger: *adferd* ikke *atferd*, stemte konsonanter: *g* og ikke *k* i ord som *deltager/antageligvis*. Jeg har også brukt hjelpeverbet *å være* (er/var) i presens perfektum og preteritum perfektum av intransitive bevegelsesverb i stedet for *har/hadde* som er vanligere i dagens norsk. Jeg har brukt *-et* endelse i preteritumsformen av verb som *grave/gravet*, de konservative preteritumsformene *stod* og *gav*, og sterk preteritum av ordet *bety*, dvs. *betød*.

Tallordsformene *tyve* og *femogtyve* er ikke godkjent i Bokmålsnormalen av 2005, men jeg tillater meg likevel å bruke dem fordi de er så tydelige tidsmarkører i norsk. En annen tidsmarkør er bruken av tiltaleformene *De* og *Dem* som subjekts- og objektsform av det personlige pronomenet *du* (*deg*). Disse formene er på vei ut av det norske språket, men rundt år 1900 var de vanlige. Høflighetsformene *De* og *Dem* ble også brukt til å markere avstand (Aftenposten, 24. mars 2013). Engelsk har ikke det samme skillet. *You* brukes i begge tilfelle. Dette skaper umiddelbart et oversetterteknisk spørsmål: hvilken tiltaleform skal jeg bruke på norsk i samtalene mellom hovedpersonene i novellen? Jeg valgte å bruke høflighetsformene *De* og *Dem* i de innledende samtalene mellom Marcher og May Bartram hvor de fornyer sitt bekjentskap. I kapittel II fremgår det at paret er blitt godt kjent og tilbringer mye tid sammen. Da var det naturlig å gå over til å bruke formene *du* og *deg*. En annen høflighetsform jeg har brukt, er tiltaleformen *Frk*. Jeg valgte å oversette *Miss Bartram* til *Frk. Bartram*, nettopp fordi *Frk.* er en så klar tidsmarkør på norsk. Lawrence Venuti (V487) kritiserer oversettere for å ”hjemliggjøre” måltekster for å øke lesbarheten i dem og mener vi heller bør finne frem til måter å signalisere til leseren på at kildeteksten har sin opprinnelse i en annen tid og en annen kultur. Jeg kunne ha beholdt *Miss* som en fremmedgjøringsmarkør for å poengtere at handlingen finner sted i England, men har i stedet beholdt *gentleman* som en slik markør. I teksten refereres det dessuten til *London*, og jeg har også valgt å beholde de engelske navnene på de to institusjonene *National Gallery* og *South Kensington Museum*.

For å gjenspeile kulturen i handlingen, dvs. aristokratiet, og for å signalisere at kildeteksten er over hundre år gammel og at handlingen finner sted for over hundre år siden, har jeg bevisst gjort bruk av konservative leksikalske valg. Kanskje kan disse valgene også ses på som en

form for ”fremmedgjøring” i en oversettelse fra 2013 av en kildetekst opprinnelig skrevet i 1902? Her er noen eksempler (sidehenvisninger til den norske oversettelsen i parentes):

What determined - hva som forårsaket (i stedet for ”hva det var som førte til”) (2)

Quite without intention - helt uten noen bakenforliggende tanke (i stedet for ”uten at det lå noe mer bak”) (2)

Give themselves up to hengi seg til (i stedet for ”fordype seg i”) (2)

Rooms - værelser (ikke "rom") (2)

Invoked, invited, encouraged - frembrakt, utfordret, ansporet (5)

Second – annen (ikke "andre") (6)

The present - nuet (ikke "nåtiden") (5)

Very simple - meget enkelt (ikke "veldig enkelt") (10)

The definite lesson - den uomtvistelige lærdommen (ikke den "enkle lærdommen") (17).

Idiomatisk språk

Uavhengig av oversettelsesstrategi og stilistiske trekk skal språket i målteksten være idiomatisk norsk. Det finnes en rekke faste uttrykk som er spesielle for et språk, og det er ikke alltid slike uttrykk er direkte overførbare fra et kilde språk til et målspråk. Et slikt eksempel finner vi på side 7 i oversettelsen.

Kildeteksten: "*She waited as if it might come to him; but as, only meeting her eyes in wonder, he gave no sign, she burnt her ships. 'Has it ever happened?'*"

Min oversettelse: *Hun ventet som om det kanskje ville gå opp for ham; men siden han kun møtte blikket hennes med undring og ikke ga noen tegn, lot hun det stå til. "Har det noen gang skjedd?"*

Den engelske metaforen *burn one's ships* har en tilsvarende norsk metafor *å brenne sine skip*. Opprinnelsen til uttrykket var hærførere som brente skipene sine for at man ikke skulle ha noen retrettmuligheter, og uttrykkene brukes om situasjoner der det tas en beslutning som ikke kan gjøres om, hvor man ødelegger mulighetene for å komme tilbake til noe. Altså skulle man tro at jeg her kunne oversette direkte til *hun brente sine skip*. Men *å brenne sine skip* er ikke så mye brukt i Norge i dag. En mye vanligere norsk variant av metaforen er *å brenne alle broer*. Jeg føler likevel ikke det blir riktig å bruke denne metaforen i oversettelsen. Det virker for dramatisk i denne konteksten. Normalt bruker vi uttrykket på norsk når noen bryter fullstendig med noe som har vært, slik at dette gjerne endrer livene deres. På en måte endres også May Bartrams liv etter spørsmålet hun stiller, men det vet hverken hun eller leserne på dette tidspunktet. Jeg tror heller hun tenker noe i retning av "det får bære eller briste, jeg må simpelthen spørre". Min oversettelse blir derfor *Hun lot det stå til*.

Ifølge Tim Parks (P5), er det ikke uvanlig at en oversetters kjennskap til kildespråket ikke er god nok til at vedkommende oppfatter at en forfatter bevisst vrir på faste uttrykk i språket. Det gjør noen ganger ifølge Parks at oversetteren velger konvensjonelle idiomatiske uttrykk på målspråket og dermed unnlater å overføre forfatterens bevisste stilistiske virkemidler til målteksten. Det skjer en form for forflatning. I James' tekst, kapittel II, andre setning har vi muligens et tilfelle hvor forfatteren bevisst vrir på et idiomatisk uttrykk:

"The event that thus promoted these occasions was the death of the ancient lady her great-aunt, under whose wing, since losing her mother, she had to such an extent found shelter, and who, though but ..."

Både på engelsk og norsk har vi følgende metaforer som er vanlig i bruk: *take somebody under one's wing* og *ta noen under sine vinger*, med den eneste forskjellen at det norske

uttrykket bruker flertallsformen "vinger". Jeg oversatte derfor setningen intuitivt på følgende måte:

Hendelsen som frembrakte disse anledningene, var dødsfallet til den gamle ladyen, grandtanten hennes, som i så stor grad hadde tatt henne under vingene sine etter tapet av moren, og som, til tross for...

Dette virket som en løsning som ivaretok meningsinnholdet og metaforen og samtidig ga god lesbarhet fordi det relative pronomenet *som* viste direkte tilbake til *grandtanten*. Men med denne løsningen endret jeg intuitivt agenten i setningen til å bli grandtanten. I originalteksten er det ikke grandtanten som tar May Bartram under vingene sine, men May Bartram som søker ly under grantantens vinger. Jeg endret derfor min oversettelse til det følgende:

Hendelsen som frembrakte disse anledningene, var dødsfallet til den gamle ladyen, grandtanten hennes, som hun i så stor grad hadde søkt ly under vingene til etter tapet av moren, og som, til tross for...

Dialogene er kanskje den delen av teksten hvor det er vanskeligst å følge kildeteksten tett. Jeg har forsøkt å gjenskape dialogene slik jeg forestiller meg at de naturlig ville ha forløpt på norsk. Meningsinnholdet skal selvfølgelig alltid overføres fra kildepråket til målpråket, men målpråket må også være idiomatisk norsk. Her er et eksempel fra side 21 i oversettelsen:

Kildetekst: "*It's in the lap of the gods. One's in the hands of one's law - there one is.*"

Min oversettelse: *Det er opp til de høyere makter. Man er undergitt ens lov - der er man.*

Metaforen *in the lap of the gods*, som også forekommer på side 17 i oversettelsen, er vanlig på engelsk, men ikke på norsk. Vi kan riktignok snakke om *å få noe i fanget, men i fanget til*

gudene er ikke et idiomatisk uttrykk. På norsk finner jeg flere uttrykk som muligens kunne ha blitt brukt: *skjebnen råder* og *i skjebnens hender* eller *det er opp til de høyere makter*. Å legge noe i *skjebnens hender* er et vanlig uttrykk, men av konteksten fremgår det at det ikke er noe Marcher har gjort eller gjør. Tvert imot understreker han at det ikke er noe han kan velge selv. Jeg kunne ha overført meningsinnholdet greit ved å bruke *skjebnen råder*, men May Bartram svarer med å si at "...of course one's *fate* is coming". Jeg trenger altså også et ord for *fate*, og det vil være naturlig å bruke *skjebnen* der. Jeg bestemmer meg for å oversette med *Det er opp til de høyere makter*. Da beholder jeg den konseptuelle metaforen til 'gud' eller 'gudene', som James også refererer til ved to andre anledninger. Først i direkte tale på side 12 i oversettelsen:

Kildetekst: "*It isn't a question of what I 'want' – God knows I don't want anything.*"

Min oversettelse: *Det er ikke et spørsmål om hva jeg 'vil' – Gudene skal vite at jeg ikke vil noe.*

Så refererer James igjen til 'gudene' i slutten av kapittel III, side 38 i oversettelsen:

Kildetekst: "*when the secret of the gods had grown faint*"

Min oversettelse: *når gudenes hemmelighet var blitt vag*

Tilbake til samtalen, hvor Marcher fortsetter med å si: *One's in the hands of one's law*, side 21 i oversettelsen, som heller ikke kan overføres direkte til norsk. En lov kan *håndheves*, men *i lovens hånd* er ikke et idiomatisk uttrykk på norsk. Jeg velger å bruke *Man er undergitt ens lov*. Det tre siste ordene i samme setning *there one is* oversatte jeg først til *slik er det bare*, som jeg syntes gjenga meningsinnholdet på en god måte. Men *slik er det bare* eller *sånn er det bare* er et uttrykk som har blitt en forslitt uttrykksform blant unge mennesker i Norge i dag og som dessuten ville ha vært et altfor moderne uttrykk og et fullstendig stilbrudd. Jeg velger derfor å gå tilbake til *der er man*, som også ivaretar repetisjonen av det ubestemte

pronomenet *man*. James gjentar *one* tre ganger i den korte setningen. Siden eiendomspronomenet av *man* må bli *ens*, får jeg bare til to repetisjoner av *man*.

God norsk språkbruk tilsier bruk av korte setninger, bruk av aktiv verbform i stedet for passiv, verbalstrukturer i stedet for nominaliseringer. Dessuten bruker vi generelt ikke eiendomspronomen i like stor grad på norsk som på engelsk. I norsk oversettertradisjon har det blitt lagt stor vekt på lesbarhet. Hva gjør jeg så når jeg skal oversette en tekst som på kildepråket er kompleks og slett ikke utpreget lesbar, hvor forfatteren bevisst bruker lange ytringer, passiv, nominaliseringer og eiendomspronomen i langt større grad enn det som er vanlig på kildepråket? Hvordan skal jeg få frem disse stilistiske trekkene? Er det riktig av meg å lage en måltekst som fokuserer på "god norsk språkbruk"? Min strategi ble at jeg i størst mulig grad måtte forsøke å "bringe leseren til forfatteren og la forfatteren være mest mulig i fred" (Friedrich Schleiermacher i Venuti, 49). Eller sagt på en annen måte: jeg har forsøkt å legge meg så tett opptil originalen som mulig for å forsøke å overføre trekkene i kildeteksten til målteksten.

Overføring av stilistiske virkemidler fra kildetekst til måltekst

Setningsstruktur

Det mest fremtredende stilistiske virkemiddelet i den senere delen av James' forfatterskap må sies å være de lange og komplekse ytringene. De består ofte av flere leddsetninger og innskudd, og avstanden mellom subjektet og verbalet i hovedsetningen kan være stor. Setningsknuter er også vanlige. Novellens første ytring er et godt eksempel:

"What determined the speech that startled him in the course of their encounter scarcely matters, being probably but some words spoken by himself quite without intention - spoken as they lingered and slowly moved together after their renewal of acquaintance."

Min oversettelse: *Hva som forårsaket det som ble sagt, og som forskrekket ham under møtet deres, er neppe viktig; sannsynligvis var det bare noe han selv sa ganske uten noen bakenforliggende tanke - så da de ble gående og rusle sammen etter at de hadde fornyet sitt bekjentskap.*

Ytringen er typisk for stilen i novellen og så absolutt en stilistisk forvanskning. Subjektet i hovedsetningen består av en indirekte spørresetning *What determined the speech that startled him in the course of their encounter*, som igjen har et objekt bestående av substantivet *the speech* og den restriktive adjektiviske leddsetningen *that startled him in the course of their encounter*. Etter hovedsetningen følger verbalsubstantivet *being probably but some words* og en ny adjektivisk relativsetning *spoken by himself quite without intention* og det utdypende tillegget *spoken as they lingered and slowly moved together after their renewal of acquaintance*.

Jeg kunne ha delt opp ytringen med å sette punktum etter *viktig*. I originalteksten er de to setningene skilt med komma, men på norsk ville det ikke vært naturlig. I stedet velger jeg å bruke semikolon. Semikolon er ikke like mye brukt i norsk som engelsk, men kan ifølge Språkrådet (http://www.sprakradet.no/Sprakhjelp/Skriveregler_og_grammatikk/Semikolon/) brukes mellom to hovedsetninger når det er nær sammenheng mellom dem, altså på samme måte som semikolon kan brukes på engelsk. Det hadde økt lesbarheten på norsk om jeg hadde satt punktum, men kildeteksten er tung å lese også for leserne i kildekulturen, og det er nettopp dette som er et fremtredende trekk ved stilen i den siste delen av James' forfatterskap. Jeg mener jeg kan forsvare å bruke semikolon selv om James selv ikke gjør det. Grunnen er at jeg i den neste setningen erstatter semikolonet etter *staying* med et komma i min norske oversettelse. Altså har jeg ikke økt forekomsten av semikolon i teksten.

Den neste ytringen i novellen er nok et eksempel på James' lange og komplekse setninger:

"He had been conveyed by friends an hour or two before to the house at which she was staying; the party of visitors at the other house, of whom he was one, and thanks to whom it was his theory, as always, that he was lost in the crowd, had been invited over to luncheon."

Min oversettelse: *En time eller to tidligere hadde vennene tatt ham med til huset hvor hun oppholdt seg, hvor følget, som også var gjester i det andre huset, og som alltid fikk ham til å føle at han ble borte i mengden, var invitert over på lunsj.*

Her ser vi også tydelig at det er lang avstand mellom subjektet og verbalet i hovedsetningen som følger etter semikolonet. Setningen starter med subjektet *The party of visitors at the other house* mens verbalet *had been invited over to luncheon* ikke kommer før helt til slutt i ytringen etter tre leddsetninger og et innskudd. For å klare å bevare den lange ytringen, har jeg erstattet semikolonet med et komma og satt inn *hvor* som gjør at samhörigheten mellom de to setningene beholdes. Jeg mener jeg ikke ville ha klart å bevare samhörigheten med å sette punktum, og dessuten ville jeg da ikke ha gjenskapet den lange ytringen til James. Ytringen i kildeteksten innledes med en passivkonstruksjon. Direkte oversatt: *Han var blitt tatt med av vennene en time eller to tidligere til huset hvor hun oppholdt seg*. Dette er for såvidt en grammatisk korrekt setning på norsk, men jeg vil påstå at den er tung og urytmisk. På norsk er det vanligere å plassere tidsadverbialet *en time eller to tidligere* enten først eller sist i en setning. Her er det umulig å plassere det til slutt fordi mening da vil bli en annen. Tidsadverbialet refererer til møtet som omtales i den forrige ytring, og det blir naturlig på innlede ytring nummer to med tidsadverbialet. Jeg foretar også en modulering og endrer passivkonstruksjonen til aktiv: *hadde vennene tatt ham med til huset hvor hun oppholdt seg*. Ifølge Jean Paul Vinay og Jean Darbelnet (VD i Venuti133) er modulering et av verktøyene oversettere kan bruke når en direkte oversettelse vil gi en uidiomatisk eller tung måltekst. Aktiv er langt vanligere enn passiv på norsk. James bruker nok passivformen helt bevisst for å gi oss et bilde av hovedpersonen som en person som passivt lar seg føre med av andre og ikke selv tar initiativ eller aktivt styrer livet sitt. Jeg mener jeg får frem den samme effekten ved å si *hadde vennene tatt ham med*. Jeg har tillatt meg å flytte ordet *over* fra siste setningsledd og frem til første hovedsetning for å gi bedre lesbarhet begge steder, men jeg mener at jeg bevarer meningsinnholdet som skapes med *over*, nemlig at følget er *over hos naboen*.

Noen steder i oversettelsen har jeg måttet krype til korset og dele opp ytringene i kortere setninger for å klare å overføre meningsinnholdet og samtidig sikre en lesbar måltekst. Kanskje kan det diskuteres om jeg da har gjort oversettelsen mer lesbar enn originalen, og

hvis det er tilfelle, om det er riktig å gjøre det? Et eksempel har vi i første ytring i andre avsnitt som jeg har delt i to:

"It led briefly, in the course of the October afternoon, to his closer meeting with May Bartram, whose face, a reminder, yet not quite a rememberance, as they sat much separated at a very long table, had begun merely by troubling him rather pleasantly."

Min oversettelse: *Den førte kort sagt til at han denne ettermiddagen i oktober møtte May Bartram igjen. Han hadde dratt kjensel på ansiktet hennes mens de hadde sittet svært adskilt ved et meget langt bord, og det hadde umiddelbart minnet ham om noe hyggelig, uten at han kunne huske riktig hva.*

Det er ikke bare lengden på ytringen som skaper utfordringer her, men også den lange avstanden mellom subjektet *face* og verbalet *had begun*, setningskonstruksjonen *had begun merely by troubling him rather pleasantly*, og ikke minst alle nominalfrasene. Dem kommer jeg tilbake til.

Nominalisering

Ifølge Henriette Hogga Siljan som har tatt en doktorgrad på nominalisering i fagtekster, (www.hive.no/senter-for-pedagogiske-tekster) "innebærer en nominalisering en abstraksjon ved at prosesser og adjektiver nærmest bygges inn i nominaliseringen og dermed trer i bakgrunnen. Den som utfører prosessen, vil heller ikke være eksplisitt uttrykt. Dette stiller krav til leserne om å være i stand til å pakke ut og se bakenfor de nominaliserte termene."

Hogga Siljan skriver om fagtekster, men jeg synes beskrivelsen hennes passer godt til James' bruk av nominalfraser. Alle nominaliseringene er med på å gjøre kildeteksten komplisert nettopp fordi de fører til abstrakthet og flertydighet. Nominalfrasene er kanskje det stilistiske virkemiddelet hos James jeg synes det har vært vanskeligst å ivareta. Grunnen er nok at vi

generelt bruker verbalfraser i langt større grad på norsk enn på engelsk og at de er med på å gi flyt i norske tekster. Allerede novellens første ytring byr på en utfordring: *the speech*.

Kildetekst: "*What determined the speech that startled him*"

Min oversettelse: *Hva som forårsaket det som ble sagt, og som forskrekket ham*

Noe er blitt sagt, vi vet ikke hva, og vi vet ikke av hvem eller til hvem. Vi vet heller ikke på hvilken måte det har foregått. Senere i novellen får vi vite at det var en samtale mellom to personer, men det vet vi foreløpig ikke. Jeg har ikke funnet en enkel nominalfrase som gir tilsvarende vage meningsinnhold på norsk. Løsningen ble derfor å oversette nominalfrasen med det personlige pronomenet *det* etterfulgt av den modifierende relativsetningen *som ble sagt*. Nå vil leserne av den norske målteksten også vite at noe er blitt sagt, men de vil ikke vite hva, av hvem, til hvem eller på hvilken måte. Altså er målteksten blitt like vag som kildeteksten. Så tilbake til novellens andre ytring:

"It led briefly, in the course of the October afternoon, to his closer meeting with May Bartram, whose face, a reminder, yet not quite a rememberance, as they sat much separated at a very long table, had begun merely by troubling him rather pleasantly."

Min oversettelse: *Den førte kort sagt til at han denne ettermiddagen i oktober møtte May Bartram igjen. Han hadde dratt kjensel på ansiktet hennes mens de hadde sittet svært adskilt ved et meget langt bord, og det hadde umiddelbart minnet ham om noe hyggelig, uten at han kunne huske riktig hva.*

Her har jeg som sagt ovenfor, delt ytringen i to med punktum etter den første transponeringen av nominalfrasen *his close meeting with May Bartram* til verbalfrasen *møtte May Bartram igjen*. I den resterende delen av ytringen er det to nominalfraser og en verbalfrase som alle tre etter mitt skjønn refererer til forskjellige grader av å huske. Referenten til alle disse tre frasene

er *whose face*. *A reminder* har jeg transponert til verbalfrasen *dratt kjensel på*, *not quite a remembrance* har jeg transponert til *uten at han kunne huske riktig hva*. Setningsleddet *had begun merely by troubling him rather pleasantly* har jeg tolket til å bety noe i retning av *hadde umiddelbart minnet ham om noe hyggelig*. Jeg har gjort objektet *him* om til subjektet *Han* som jeg innleder setningen med. *Whose face* har jeg gjort til objektet *ansiktet hennes* og plassert det etter den første verbalfrasen *dratt kjensel på*. Det mener jeg kan forsvares siden referenten på en måte beholdes. Så har jeg flyttet den andre verbalfrasen *uten at han kunne huske riktig hva* til slutt i setningen etter verbalfrasen *hadde umiddelbart minnet ham om noe hyggelig*. Referenten til *yet not quite a remembrance* var *whose face*. Referenten til *uten at han kunne huske riktig hva* blir ikke *whose face*, eller *ansiktet hennes*, men *noe hyggelig*. Jeg mener likevel løsningen kan forsvares, fordi pronomenet *Det*, som minner om noe hyggelig, viser tilbake til *ansiktet hennes*.

Noen linjer lengre ned i teksten innledes en ytring slik:

"There had been after luncheon much dispersal, all in the interest of the original motive, a view of Weatherend itself and"

Direkte oversatt: Det hadde etter lunsj vært stor spredning, alt i interessen til det opprinnelige motivet, en visning av Weatherend og

Alle nominalfrasene gjør en direkte oversettelse urytmisk og uidiomatisk. For å få til en setning med flyt og mening, foretar jeg for det første en eksplisitering, som Antoine Berman (B i Venuti 280) mener er en av mange former for deformering som alltid skjer i oversettelser. Det er mulig, men jeg føler at jeg må gjøre det av hensyn til lesbarheten. Spørsmålet er selvfølgelig om jeg gjør målteksten mer lesbar enn kildeteksten.

Min oversettelse: *Etter lunsj hadde selskapet i stor grad løst seg opp for å gjøre det de egentlig var kommet for; å se Weatherend og"*

Jeg eksplisiterer ved å angi hvem som er involvert, men forsvarer det med at vi av konteksten allerede vet at en gruppe mennesker er blitt invitert til lunsj i det huset som nå navngis som Weatherend. Jeg tilfører med andre ord ingen ny informasjon. Jeg foretar også tre transponeringer. Nominalfrasen *dispersal* blir til verbalfrasen *løst seg opp*, nominalfrasen *all in the interest of the original motive* blir til *for å gjøre det de egentlig var kommet for* og til slutt nominalfrasen *a view of Weatherend* som blir til *å se Weatherend*.

Her er andre eksempler på nominalfraser hvor jeg har foretatt en transponering:

to his closer meeting with May Bartram - til at han...møtte May Bartram igjen

which was an interest or an amusement the greater - og det opptok eller moret ham enda mer

without some putting forth of his hand - uten at han selv gjorde noe for å ta den imot

devoted more imagination to her - tenkt mer på henne

drive him out in convalescence - tatt ham med ut for at han skulle komme til krefter igjen

Noen steder har jeg gjort verbalfraser i kildeteksten om til nominalfraser i oversettelsen av hensyn til flyten i teksten. Jeg synes jeg kan forsvare det med at det likevel vil være langt flere nominalfraser totalt i kildeteksten. Her er tre eksempler:

Kildetekst: "... *this sketch of a fresh start would show for quite awkwardly bungled.*"

Min oversettelse: "...ville denne kimen til en ny start vise seg å bli en ganske pinlig floke."

Kildetekst: "Aware, in fine, that her price for him"

Min oversettelse: "Erkjennelsen, kort sagt, av at hennes verdi for ham"

Kildetekst: "*The event that thus promoted these occasions was the death of the ancient lady her great-aunt, under whose wing, since losing her mother, she had to such extent found shelter*"

Min oversettelse: *Hendelsen som frembrakte disse anledningene, var dødsfallet til den gamle ladyen, grandtanten hennes, som hun i så stor grad hadde søkt ly under vingene til etter tapet av moren*

Først oversatte jeg *since losing her mother* med *etter at hun hadde mistet moren*, men så fant jeg ut at jeg kunne gjøre det om til en nominalfrase som ville fungere og skape flyt, nemlig *etter tapet av moren*.

Målteksten min inneholder langt færre nominalfraser enn kildeteksten. Burde jeg ha forsøkt å beholde flere nominalfraser enn jeg har gjort? Jeg forsvarer mine valg med at vi på norsk generelt bruker langt flere verbalfraaser enn på engelsk. Som oversetter skal jeg jo også forsøke å gjenskape flyten og elegansen i James' tekst, og for mange nominalfraser i norsk mener jeg vil gi en hakkete tekst uten rytme og flyt.

Den store forekomsten av lange ytringer og nominalfraser gjør James' tekst komplisert, men jeg vil likevel hevde at det er en poetisk tekst med rytme og flyt. Dette oppnår han blant annet gjennom bruk av de stilistiske virkemidlene repetisjon og alliterasjon.

Repetisjon

James' tekst inneholder mange forekomster av repetisjon. Stort sett mener jeg at jeg har klart å overføre repetisjonene til målteksten, men ikke alltid. Her er et eksempel hvor jeg har gjort det, men hvor det kanskje har gått på bekostning av en bedre løsning:

Kildetekst: "*Only, of course,* " *she added, "there have been days when we have thought almost anything.* "

"*Everything. Oh!* " *Marcher softly groaned,*"

Min oversettelse: "Men, så har det også, " la hun til, "vært dager da vi har trodd nesten alt mulig. "

"Åh, alt!" stønnet Marcher stille,

Jeg oversatte først *almost anything* til *det meste*, men endret det til *nesten alt mulig*, slik at jeg fikk en repetisjon av *alt* da Marcher svarte.

Det finnes seks forekomster av repetisjon i kildeteksten som jeg ikke har overført til måltekken. Tre av dem tar jeg for meg her:

Kildetekst: *He knew it, and for the time quite welcomed it, as a continuation, but didn't know what it continued,*

Min oversettelse: *Der og da så han på det som en litt kjærkommen fortsettelse, men visste ikke av hva,*

Jeg syntes denne løsningen flyter bedre enn *men visste ikke hva det var fortsettelsen av*, som riktignok også ville ha tilført en nominalisering, men som ville ha blitt en tyngre løsning enn den enkle verbalkonstruksjonen i kildeteksten. Neste eksempel er en repetisjon av det engelske eiendomspronomenet *her* i kildeteksten som jeg har valgt å utelate i måltekken for å oppnå bedre flyt. Jeg mener jeg beholder rytmen som repetisjonen gir, gjennom alliterasjonen i det andre leddet; *helt og holdent*:

Kildetekst: "*Her face and her voice, all at his service now*"

Min oversettelse: *Ansiktet og stemmen hennes, helt og holdent opptatt av ham nå*

Tredje eksempel:

Kildetekst: " - *thanks to a high tone and a high temper* - "

Min oversettelse: *-takket være en overlegen tone og et hissig temperament -*

Her har jeg ikke klart å bevare repetisjonen av *high*. I og med at jeg oversetter til et hankjønnsord og et intetkjønnsord, blir det heller ingen riktig lydmessig repetisjon av den ubestemte artikkelen *en/et*. Jeg mener likevel jeg kompenserer noe gjennom alliterasjonen *tone/temperament*.

Jeg har laget fire repetisjoner i min oversettelse som ikke finnes i kildeteksten. Jeg er i tvil om det er riktig å gjøre det, men forsvarer det med at det finnes seks forekomster av repetisjon i kildeteksten som jeg ikke har klart å overføre til målteksten. Den første repetisjonen som ikke forekommer i kildeteksten, har jeg laget i overgangen mellom første og andre avsnitt i teksten. Igjen er det nominalfraser som byr på utfordringer.

Kildetekst: "*It had an issue promptly enough in a direction that was not to have been calculated.*

It led, briefly,"

Jeg oversetter *had ...in a direction* til *førte til* som jeg mener ivaretar retningsaspektet og *an issue* til *noe* som jeg mener ivaretar samme vaghet, og kommer frem til følgende løsning:

Min oversettelse: *Den førte ganske snart til noe som ikke var beregnet.*

Den førte kort sagt

Jeg synes repetisjonen av *Den førte* gir flyt og god lesbarhet samtidig som den føyer seg inn i stilen og rytmen ellers i teksten. Den neste repetisjonen jeg har laget, er tilføyelsen av "så" i eksemplet under, som gir den norske teksten bedre lesbarhet.

Kildetekst: "*- the link it was so odd he should frivolously have managed to lose.*"

Min oversettelse: - bindeleddet det var så rart han så lettferdig skulle ha klart å overse.

Den tredje forekomsten av repetisjonen jeg har tilføyd, forekommer kanskje egentlig også i kildeteksten, men det siste setningsleddet der forkortes på grunn av sammentrekningen *needn't*. Jeg kan ikke trekke sammen setningsleddet på samme måte på norsk og velger i stedet å repetere *behøvd*.

Kildetekst: "*Yet she might, after all, not have worried; and the real climax was that he himself, at all events, needn't.*"

Min oversettelse: Likevel hadde hun i grunnen kanskje ikke behøvd å bekymre seg, og det virkelige klimakset var at han selv, i alle fall, ikke behøvd det.

Den fjerde repetisjonen jeg har laget og som ikke forekommer i kildeteksten, var jeg veldig i tvil om.

Kildetekst: *His surprises began here; when once they had begun they multiplied; they came rather with a rush: it was as if, in the oddest way in the world, they had all been kept back, sown in a thick cluster, for the late afternoon of life, the time at which for people in general the unexpected has died out.*

Min oversettelse: Overraskelsene hans begynte her, og når de en gang var begynt, ble det flere av dem, de kom nesten veltende; det var som om de alle på verdens merkeligste måte var blitt holdt tilbake, samlet i et stort knippe, til livets sene ettermiddag, da det for de fleste ikke finnes flere overraskelser.

Jeg oversatte først det siste setningsleddet mye tettere opp til kildeteksten: *på et tidspunkt da det uventede for de fleste er dødd ut*. Denne setningen syntes jeg var urytmisk og tung på norsk, og jeg endte derfor opp med *da det for de fleste ikke finnes flere overraskelser*. Kan det

forsvares å fjerne seg så langt fra originalen? Er dette et tilfelle av det Berman (B i Venuti 282) kaller "ennoblement", eller en forbedring som gjør oversettelsen mer poetisk enn originalen, som han mener er nok en tekstuell deformering som skjer i alle oversettelser? Argumentet mitt for å lage denne ekstra repetisjonen, og også alliterasjonene, var igjen den flyten og rytmen jeg mente jeg ville oppnå i teksten. Jeg ender fortsatt opp med en undervekt av repetisjoner og alliterasjoner i den norske teksten i forhold til originalen.

Alliterasjon

Flyten i James' tekst skapes også i stor grad av alle alliterasjonene. Det er ofte ikke mulig å få til alliterasjon på akkurat de samme ordparene i målteksten som i kildeteksten, men enkelte ganger går det an:

abominably alone – avskyelig alene

the twist and the turns of the months and the years – månedenes og årenes **b**auter og **b**ukninger

*that is to within reach of the **dim day** constituted by their **discretions** and **privacies***

innenfor rammen av **det dunkle dagslyset deres diskresjon** og fortrolighet tillot

carrying his concentrated burden – **bar** sin **innbitte byrde**.

Ellers har jeg forsøkt å få til alliterasjoner der hvor den norske teksten har gitt rom for det, for å forsøke å skape flyt også i målteksten. En rask opptelling viser at det er 37 alliterasjoner i kildeteksten som ikke er overført til målteksten, men til gjengjeld inneholder målteksten 25 alliterasjoner som ikke finnes i kildeteksten.

Abstrakthet og flertydighet

Som jeg allerede har vært inne på i avsnittet om nominalisering, er James' tekst utfordrende også fordi graden av abstrakthet eller vaghet er så stor. Alle nominalfrasene er med på å skape abstraktheten, for som Hogga Siljan sier, bygges prosesser og adjektiver inn i nominaliseringen og det blir ofte uklart hvem som er involvert. Nominalfrasene stiller krav til leserne om å være i stand til å pakke ut og se bakenfor de nominaliserte termene. Kanskje det var dette

James hadde i tankene da han sa at poenget var å få leseren til å gjøre halve jobben? Og hvis poenget er at leseren skal gjøre halve jobben, er det da min oppgave som oversetter å hjelpe eller styre leseren? Jeg mener at det ikke er det. I den grad det er mulig, mener jeg det er min oppgave å skape en måltekst som åpner opp for de samme tolkningsmulighetene som kildeteksten gir. Men James gjør det ikke enkelt, og kanskje er jeg som oversetter nødt til å tolke for i det hele tatt å kunne skape en måltekst? Her er et eksempel på en frase som er ganske vag: *drive him out in convalescence*. Hva menes egentlig? For det første: *drive him out*. Mener Marcher, som jo tenker disse tankene, at May Bartram konkret skulle ha tatt ham med ut i et kjøretøy, eller mener han at hun skulle ha vært en pådriver på en eller annen måte? Og hva ligger i ordet *convalescence*? Burde jeg ha formulert meg vagt: *sørget for at han kom til krefter igjen*? Jeg har foretatt en tolkning ut fra konteksten hvor det fremgår at Marcher også tenker på to andre konkrete handlinger, og har oversatt til *tatt ham med ut for at han skulle komme til krefter igjen*.

De to neste formuleringene er også eksempler på flertydighet, men i begge mener jeg at jeg har ivaretatt flertydigheten også på norsk og dermed ikke har behovd å tolke.

Kildetekst: "*accompanied by a lady on a tiger-hunt*"

Min oversettelse: *ledsaget av en dame på tigerjakt*

Spørsmålet her er hvem som eventuelt skulle på tigerjakt.

Kildetekst: "*You are far from my thoughts.*"

Min oversettelse: *Du er langt fra tankene mine.*

Sier May Bartram at Marcher tar helt feil, at det er langt unna det hun selv tenker, eller sier hun at hun selv ikke tenker på Marcher i det hele tatt?

Så til et eksempel på to ytringer som jeg har valgt å følge tett på norsk. Jeg tror nok, og her tolker jeg igjen, at James skriver om Marchers og May Bartrams forhold og hvor skjør eller dyp relasjonen er, men han pakker dette godt inn i en metafor med dyp, overbygninger og dybdemålinger. Jeg har forsøkt å beholde metaforen.

Kildetekst: "*It was into this going on as he was that they relapsed, and really for so long a time that the day inevitably came for a further sounding of their depths. These depths, constantly bridged over by a structure firm enough in spite of its lightness and of its occasional oscillation in the somewhat vertiginous air, invited on occasion, in the interest of their nerves, a dropping of the plummet and a measurement of the abyss*".

Min oversettelse: *Det var denne fortsettelsen med å være som han var, de falt tilbake til, og faktisk i så lang tid at dagen for en ytterligere utdyping uunngåelig kom. Dette underliggende, som hele tiden hadde en overbygning solid nok til tross for sin letthet og tidvise svaing i den noe svimlende luften, innbød til tider, av hensyn til forstanden deres, til en senking av loddet og en måling av dybden.*

Henry James' forfatterskap har som jeg sa innledningsvis, vært gjenstand for utallige analyser og tolkningsforsøk. Det gjelder også denne novellen. Hva handler den egentlig om? handler den om Marchers (og May Bartrams) homoseksualitet, slik det har blitt spekulert i den senere tid? Jeg har nok ikke tolket det slik selv, men det betyr jo igjen at jeg som oversetter *har* tolket. Ville en annen tolkning av hovedtemaet gitt en helt annen oversettelse? Abstraktheten og flertydigheten i James' tekst har gjort oversettelsen til en utfordrende oppgave. Men dette er så tydelige trekk i novellen at det etter mitt syn blir spesielt viktig å forsøke å bevare tolkningsmulighetene i den norske teksten også. Her er to enkle adjektiv (adverb) som man i utgangspunktet kanskje ikke skulle tro ville by på spesielle utfordringer: *strange (strangely)* og *queer*. *Strange* forekommer fem ganger, *strangely* tre ganger. Jeg har valgt tre forskjellige oversettelser av dette adjektivet/adverbet: *forunderlig*, *pussig* og *spesielt*. *Forunderlig* og *pussig* har jeg brukt når det ikke er tvil om at betydningen rett og slett er *merkelig*.

Når så Marcher og May Bartram snakker om det Marcher tror skal skje ham, har jeg brukt ordet *spesielt*. En grunn er konteksten hvor Marcher sier at omverdenen vil oppfatte dette som særegent eller spesielt, og han selv mener jo også at dette er noe som bare skal skje ham, altså er noe som er spesielt for ham.

Adjektivet *queer* forekommer tre ganger i kildeteksten:

"The rest of the world of course thought him queer, but she, she only, knew how, and above all why, queer"

Min oversettelse: *Resten av verden syntes selvfølgelig han var skrullet, men hun, bare hun, visste hvor skrullet*

I moderne ordbøker oppgis *queer* også å kunne ha betydningen *homoseksuell*. I Brynhildsens Engelsk-Dansk-Norsk ordbog av 1923 finner jeg ingen slik referanse. Jeg endte opp med å oversette til *skrullet*. Norsk riksmålsordbok har ingen referanse til homoseksualitet under oppslagsordet *skrullet*, men jeg fikk i alle fall bekreftet at ordet ble brukt på begynnelsen av 1900-tallet, blant annet av forfatteren Jonas Lie. I dagens norsk blir kanskje ikke adjektivet *skrullet* brukt om homoseksuelle, men substantivet *en skrulle* er en betegnelse som brukes.

Kildetekst: "*He had never at any stage of his queer consciousness*"

Min oversettelse: *Han hadde aldri i løpet av sin skrullete besettelse*

Jeg oversetter med *skrullete besettelse*. Men er *besettelse* for konkret? Det er mye mer konkret enn for eksempel *tanker* eller *bevissthet*. Ordet *tanker* passer ikke inn i setningen på grunn av setningsstrukturen og tidsreferansen. *Bevissthet* går etter mitt skjønn ikke så bra sammen med *skrullet*. Min vurdering blir at det må kunne betegnes som en *besettelse* når hele livet i så stor grad påvirkes av en tankegang, og jeg ender opp med *skrullete besettelse*, som jeg mener fungerer.

Konklusjon

Jeg har nå kommentert min egen oversettelse av Henry James' novelle og redegjort for valg av oversettelsesstrategi, stilistiske trekk og løsninger med utgangspunkt i de utfordringene kildeteksten har bydd på. Utfordringene har vært mange, og det har vært en absolutt fordel å være bevisst på hvilke stilistiske virkemidler James har benyttet seg av. Litterær oversettelse

krever etter mitt syn en svært lojal oversetter. Oversetteren har et stort ansvar i å skulle overføre forfatterens kildetekst til målspråket. Kjennskap til de stilistiske virkemidlene forfatteren benytter seg av, er kanskje ikke bare en fordel, men en forutsetning. Stilen i Henry James' novelle "The Beast in the Jungle" er kompleks. Det bør stilen i oversettelsen også være. Men enkelte steder er kildeteksten så kompleks at jeg har vært nødt til å knyte opp knutene og "pakke ut" for å forsøke å oppfatte meningsinnholdet. Et spørsmål er om jeg har tolket for mye i forhold til kildeteksten, eller om jeg har klart å bevare de samme tolkningsmulighetene som i kildeteksten. Et annet spørsmål er om oversettelsen min har blitt mindre kompleks og mer letlest enn originalen.

Jeg har lyst til å avslutte med et sitat fra Tim Parks (P240): "Style is absolute, you take it or leave it. and if it is lost in translation, then presumably, the author is lost too, the individual vision is lost; we are left with a text that may or may not be successful, that may or may not be full of interesting ideas, but it is [the author] no longer."

Litteraturliste

- Berman, Antoine. "Translation and the Trials of the Foreign". The Translation Studies Reader. Lawrence Venuti. USA. Routledge. 2004.
- Boase-Beier, Jean. Stylish Approaches to Translation. England. St. Jerome Publishing. 2006.
- Brynildsen, J. Engelsk-dansk-norsk Ordbog. Andet oplag. Norge. 1923.
- Chatman, Seymour. The Later Style of Henry James. England. Basil Blackwell. 1972.
- Faarlund, JT, Lie S, Vannebo KI. Norsk referansegrammatikk. Norge. Universitetsforlaget. 1997.
- James, Henry. "The Beast in the Jungle". <http://www.gutenberg.org/files/1093/1093-h/1093-h.htm>. 06.12.2013.
- James, Henry. "The Novels of George Elliot". 1866.
<http://www.victorianweb.org/authors/jamesh/eliot.html>. 03.12.2013.
- Knudsen, Trygve og Sommerfelt, Alf. Norsk riksmålsordbok. Det norske akademi for språk og litteratur. Norge. Kunnskapsforlaget. Annen utgave. 1983.
- LotheJ., Refsum C., Solberg V. Litteraturvitenskapelig leksikon. 2. utgave. Norge. Kunnskapsforlaget. 2007.
- Norske synonymer. 3. utgave. Norge. Kunnskapsforlaget. 2000.
- Oxford Advanced Learner's Dictionary. 6. utgave. England. Oxford University Press. 2000.
- Oxford World@s classics. Daisy Miller and Other Stories, redigert av Jean Gooder. 1985. USA, Oxford University Press, Reissued 2009.
- Parks, Tim. A Literary Approach to Translation - A Translation Approach to Literature. Second edition. England. St. Jerome Publishing. 2007.
- Siljan, Henriette Hogga. "Metaforisering, nominalisering og normering - en teoretisk studie av grammatisk metafor og to empiriske undersøkelser av språktrekket i læreboktekster". (www.hive.no/senter-for-pedagogiske-tekster). mai 2013.

Spanli, Marianne. Trans4131. Høst 2011. "Er litterær oversettelse mulig? - Er det mulig å overføre Henry James' stilistiske trekk i novellen The Beast in the Jungle til en norsk oversettelse?"

Språkrådet: http://www.sprakradet.no/Sprakhjelp/Skriveregler_og_grammatikk/Semikolon/. 03.12.2013.

Svenkerud, H. Stor norsk-engelsk ordbok. 2. utgave. Norge. Cappelen forlag. revidert 1988.

Venuti, Lawrence. The Translation Studies Reader. Second edition, USA, Routledge, 2004.

Vinay, Jean Paul og Darbelnet, Jean. "A Methodology for Translation". The Translation Studies Reader. Venuti, Lawrence. USA, Routledge 2004.

Haug, Christine Spersrud. "Hva skjedde med De og Dem?" Aftenposten. 24. mars 2013.

Siljan, Henriette Hogga. "Metaforisering, nominalisering og normering - en teoretisk studie av grammatisk metafor og to empiriske undersøkelser av språktrekket i læreboktekster". (www.hive.no/senter-for-pedagogiske-tekster). mai 2013.

Vedlegg

[The Beast in the Jungle, by Henry James](#)

The Project Gutenberg eBook, The Beast in the Jungle, by Henry James

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.net

Title: The Beast in the Jungle

Author: Henry James

Release Date: February 6, 2005 [eBook #1093]
[This file last updated November 30, 2010]

Language: English

Character set encoding: ISO-646-US (US-ASCII)

START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK THE BEAST IN THE JUNGLE

Transcribed from the 1915 Martin Secker edition by David Price, email ccx074@coventry.ac.uk

THE BEAST IN THE JUNGLE

CHAPTER I

What determined the speech that startled him in the course of their encounter scarcely matters, being probably but some words spoken by himself quite without intention—spoken as they lingered and slowly moved together after their renewal of acquaintance. He had been conveyed by friends an hour or two before to the house at which she was staying; the party of visitors at the other house, of whom he was one, and thanks to whom it was his theory, as always, that he was lost in the crowd, had been invited over to luncheon. There had been after luncheon much dispersal, all in the interest of the original motive, a view of Weatherend itself and the fine things, intrinsic features, pictures, heirlooms, treasures of all the arts, that made the place almost famous; and the great rooms were so numerous that guests could wander at their will, hang back from the principal group and in cases where they took such matters with

the last seriousness give themselves up to mysterious appreciations and measurements. There were persons to be observed, singly or in couples, bending toward objects in out-of-the-way corners with their hands on their knees and their heads nodding quite as with the emphasis of an excited sense of smell. When they were two they either mingled their sounds of ecstasy or melted into silences of even deeper import, so that there were aspects of the occasion that gave it for Marcher much the air of the “look round,” previous to a sale highly advertised, that excites or quenches, as may be, the dream of acquisition. The dream of acquisition at Weatherend would have had to be wild indeed, and John Marcher found himself, among such suggestions, disconcerted almost equally by the presence of those who knew too much and by that of those who knew nothing. The great rooms caused so much poetry and history to press upon him that he needed some straying apart to feel in a proper relation with them, though this impulse was not, as happened, like the gloating of some of his companions, to be compared to the movements of a dog sniffing a cupboard. It had an issue promptly enough in a direction that was not to have been calculated.

It led, briefly, in the course of the October afternoon, to his closer meeting with May Bartram, whose face, a reminder, yet not quite a remembrance, as they sat much separated at a very long table, had begun merely by troubling him rather pleasantly. It affected him as the sequel of something of which he had lost the beginning. He knew it, and for the time quite welcomed it, as a continuation, but didn't know what it continued, which was an interest or an amusement the greater as he was also somehow aware—yet without a direct sign from her—that the young woman herself hadn't lost the thread. She hadn't lost it, but she wouldn't give it back to him, he saw, without some putting forth of his hand for it; and he not only saw that, but saw several things more, things odd enough in the light of the fact that at the moment some accident of grouping brought them face to face he was still merely fumbling with the idea that any contact between them in the past would have had no importance. If it had had no importance he scarcely knew why his actual impression of her should so seem to have so much; the answer to which, however, was that in such a life as they all appeared to be leading for the moment one could but take things as they came. He was satisfied, without in the least being able to say why, that this young lady might roughly have ranked in the house as a poor relation; satisfied also that she was not there on a brief visit, but was more or less a part of the establishment—almost a working, a remunerated part. Didn't she enjoy at periods a protection that she paid for by helping, among other services, to show the place and explain it, deal with the tiresome people, answer questions about the dates of the building, the styles of the furniture, the authorship of the pictures, the favourite haunts of the ghost? It wasn't that she looked as if you could have given her shillings—it was impossible to look less so. Yet when she finally drifted toward him, distinctly handsome, though ever so much older—older than when he had seen her before—it might have been as an effect of her guessing that he had, within the couple of hours, devoted more imagination to her than to all the others put together, and had thereby penetrated to a kind of truth that the others were too stupid for. She *was* there on harder terms than any one; she was there as a consequence of things suffered, one way and another, in the interval of years; and she remembered him very much as she was remembered—only a good deal better.

By the time they at last thus came to speech they were alone in one of the rooms—remarkable for a fine portrait over the chimney-place—out of which their friends had passed, and the charm of it was that even before they had spoken they had practically arranged with each other to stay behind for talk. The charm, happily, was in other things too—partly in there being scarce a spot at Weatherend without something to stay behind for. It was in the way the autumn day looked into the high windows as it waned; the way the red light, breaking at the

close from under a low sombre sky, reached out in a long shaft and played over old wainscots, old tapestry, old gold, old colour. It was most of all perhaps in the way she came to him as if, since she had been turned on to deal with the simpler sort, he might, should he choose to keep the whole thing down, just take her mild attention for a part of her general business. As soon as he heard her voice, however, the gap was filled up and the missing link supplied; the slight irony he divined in her attitude lost its advantage. He almost jumped at it to get there before her. "I met you years and years ago in Rome. I remember all about it." She confessed to disappointment—she had been so sure he didn't; and to prove how well he did he began to pour forth the particular recollections that popped up as he called for them. Her face and her voice, all at his service now, worked the miracle—the impression operating like the torch of a lamplighter who touches into flame, one by one, a long row of gas-jets. Marcher flattered himself the illumination was brilliant, yet he was really still more pleased on her showing him, with amusement, that in his haste to make everything right he had got most things rather wrong. It hadn't been at Rome—it had been at Naples; and it hadn't been eight years before—it had been more nearly ten. She hadn't been, either, with her uncle and aunt, but with her mother and brother; in addition to which it was not with the Pemples *he* had been, but with the Boyers, coming down in their company from Rome—a point on which she insisted, a little to his confusion, and as to which she had her evidence in hand. The Boyers she had known, but didn't know the Pemples, though she had heard of them, and it was the people he was with who had made them acquainted. The incident of the thunderstorm that had raged round them with such violence as to drive them for refuge into an excavation—this incident had not occurred at the Palace of the Caesars, but at Pompeii, on an occasion when they had been present there at an important find.

He accepted her amendments, he enjoyed her corrections, though the moral of them was, she pointed out, that he *really* didn't remember the least thing about her; and he only felt it as a drawback that when all was made strictly historic there didn't appear much of anything left. They lingered together still, she neglecting her office—for from the moment he was so clever she had no proper right to him—and both neglecting the house, just waiting as to see if a memory or two more wouldn't again breathe on them. It hadn't taken them many minutes, after all, to put down on the table, like the cards of a pack, those that constituted their respective hands; only what came out was that the pack was unfortunately not perfect—that the past, invoked, invited, encouraged, could give them, naturally, no more than it had. It had made them anciently meet—her at twenty, him at twenty-five; but nothing was so +, they seemed to say to each other, as that, while so occupied, it hadn't done a little more for them. They looked at each other as with the feeling of an occasion missed; the present would have been so much better if the other, in the far distance, in the foreign land, hadn't been so stupidly meagre. There weren't, apparently, all counted, more than a dozen little old things that had succeeded in coming to pass between them; trivialities of youth, simplicities of freshness, stupidities of ignorance, small possible germs, but too deeply buried—too deeply (didn't it seem?) to sprout after so many years. Marcher could only feel he ought to have rendered her some service—saved her from a capsized boat in the bay or at least recovered her dressing-bag, filched from her cab in the streets of Naples by a lazzarone with a stiletto. Or it would have been nice if he could have been taken with fever all alone at his hotel, and she could have come to look after him, to write to his people, to drive him out in convalescence. *Then* they would be in possession of the something or other that their actual show seemed to lack. It yet somehow presented itself, this show, as too good to be spoiled; so that they were reduced for a few minutes more to wondering a little helplessly why—since they seemed to know a certain number of the same people—their reunion had been so long averted. They didn't use that name for it, but their delay from minute to minute to join the

others was a kind of confession that they didn't quite want it to be a failure. Their attempted supposition of reasons for their not having met but showed how little they knew of each other. There came in fact a moment when Marcher felt a positive pang. It was vain to pretend she was an old friend, for all the communities were wanting, in spite of which it was as an old friend that he saw she would have suited him. He had new ones enough—was surrounded with them for instance on the stage of the other house; as a new one he probably wouldn't have so much as noticed her. He would have liked to invent something, get her to make-believe with him that some passage of a romantic or critical kind *had* originally occurred. He was really almost reaching out in imagination—as against time—for something that would do, and saying to himself that if it didn't come this sketch of a fresh start would show for quite awkwardly bungled. They would separate, and now for no second or no third chance. They would have tried and not succeeded. Then it was, just at the turn, as he afterwards made it out to himself, that, everything else failing, she herself decided to take up the case and, as it were, save the situation. He felt as soon as she spoke that she had been consciously keeping back what she said and hoping to get on without it; a scruple in her that immensely touched him when, by the end of three or four minutes more, he was able to measure it. What she brought out, at any rate, quite cleared the air and supplied the link—the link it was so odd he should frivolously have managed to lose.

“You know you told me something I've never forgotten and that again and again has made me think of you since; it was that tremendously hot day when we went to Sorrento, across the bay, for the breeze. What I allude to was what you said to me, on the way back, as we sat under the awning of the boat enjoying the cool. Have you forgotten?”

He had forgotten, and was even more surprised than ashamed. But the great thing was that he saw in this no vulgar reminder of any “sweet” speech. The vanity of women had long memories, but she was making no claim on him of a compliment or a mistake. With another woman, a totally different one, he might have feared the recall possibly even some imbecile “offer.” So, in having to say that he had indeed forgotten, he was conscious rather of a loss than of a gain; he already saw an interest in the matter of her mention. “I try to think—but I give it up. Yet I remember the Sorrento day.”

“I'm not very sure you do,” May Bartram after a moment said; “and I'm not very sure I ought to want you to. It's dreadful to bring a person back at any time to what he was ten years before. If you've lived away from it,” she smiled, “so much the better.”

“Ah if *you* haven't why should I?” he asked.

“Lived away, you mean, from what I myself was?”

“From what *I* was. I was of course an ass,” Marcher went on; “but I would rather know from you just the sort of ass I was than—from the moment you have something in your mind—not know anything.”

Still, however, she hesitated. “But if you've completely ceased to be that sort—?”

“Why I can then all the more bear to know. Besides, perhaps I haven't.”

“Perhaps. Yet if you haven't,” she added, “I should suppose you'd remember. Not indeed that *I* in the least connect with my impression the invidious name you use. If I had only thought you foolish,” she explained, “the thing I speak of wouldn't so have remained with me. It was about yourself.” She waited as if it might come to him; but as, only meeting her eyes in wonder, he gave no sign, she burnt her ships. “Has it ever happened?”

Then it was that, while he continued to stare, a light broke for him and the blood slowly came to his face, which began to burn with recognition.

“Do you mean I told you—?” But he faltered, lest what came to him shouldn’t be right, lest he should only give himself away.

“It was something about yourself that it was natural one shouldn’t forget—that is if one remembered you at all. That’s why I ask you,” she smiled, “if the thing you then spoke of has ever come to pass?”

Oh then he saw, but he was lost in wonder and found himself embarrassed. This, he also saw, made her sorry for him, as if her allusion had been a mistake. It took him but a moment, however, to feel it hadn’t been, much as it had been a surprise. After the first little shock of it her knowledge on the contrary began, even if rather strangely, to taste sweet to him. She was the only other person in the world then who would have it, and she had had it all these years, while the fact of his having so breathed his secret had unaccountably faded from him. No wonder they couldn’t have met as if nothing had happened. “I judge,” he finally said, “that I know what you mean. Only I had strangely enough lost any sense of having taken you so far into my confidence.”

“Is it because you’ve taken so many others as well?”

“I’ve taken nobody. Not a creature since then.”

“So that I’m the only person who knows?”

“The only person in the world.”

“Well,” she quickly replied, “I myself have never spoken. I’ve never, never repeated of you what you told me.” She looked at him so that he perfectly believed her. Their eyes met over it in such a way that he was without a doubt. “And I never will.”

She spoke with an earnestness that, as if almost excessive, put him at ease about her possible derision. Somehow the whole question was a new luxury to him—that is from the moment she was in possession. If she didn’t take the sarcastic view she clearly took the sympathetic, and that was what he had had, in all the long time, from no one whomsoever. What he felt was that he couldn’t at present have begun to tell her, and yet could profit perhaps exquisitely by the accident of having done so of old. “Please don’t then. We’re just right as it is.”

“Oh I am,” she laughed, “if you are!” To which she added: “Then you do still feel in the same way?”

It was impossible he shouldn’t take to himself that she was really interested, though it all kept coming as a perfect surprise. He had thought of himself so long as abominably alone, and lo he wasn’t alone a bit. He hadn’t been, it appeared, for an hour—since those moments on the Sorrento boat. It was she who had been, he seemed to see as he looked at her—she who had been made so by the graceless fact of his lapse of fidelity. To tell her what he had told her—what had it been but to ask something of her? something that she had given, in her charity, without his having, by a remembrance, by a return of the spirit, failing another encounter, so much as thanked her. What he had asked of her had been simply at first not to laugh at him. She had beautifully not done so for ten years, and she was not doing so now. So he had endless gratitude to make up. Only for that he must see just how he had figured to her. “What, exactly, was the account I gave—?”

“Of the way you did feel? Well, it was very simple. You said you had had from your earliest time, as the deepest thing within you, the sense of being kept for something rare and strange, possibly prodigious and terrible, that was sooner or later to happen to you, that you had in your bones the foreboding and the conviction of, and that would perhaps overwhelm you.”

“Do you call that very simple?” John Marcher asked.

She thought a moment. “It was perhaps because I seemed, as you spoke, to understand it.”

“You do understand it?” he eagerly asked.

Again she kept her kind eyes on him. “You still have the belief?”

“Oh!” he exclaimed helplessly. There was too much to say.

“Whatever it’s to be,” she clearly made out, “it hasn’t yet come.”

He shook his head in complete surrender now. “It hasn’t yet come. Only, you know, it isn’t anything I’m to do, to achieve in the world, to be distinguished or admired for. I’m not such an ass as *that*. It would be much better, no doubt, if I were.”

“It’s to be something you’re merely to suffer?”

“Well, say to wait for—to have to meet, to face, to see suddenly break out in my life; possibly destroying all further consciousness, possibly annihilating me; possibly, on the other hand, only altering everything, striking at the root of all my world and leaving me to the consequences, however they shape themselves.”

She took this in, but the light in her eyes continued for him not to be that of mockery. “Isn’t what you describe perhaps but the expectation—or at any rate the sense of danger, familiar to so many people—of falling in love?”

John Marcher thought. “Did you ask me that before?”

“No—I wasn’t so free-and-easy then. But it’s what strikes me now.”

“Of course,” he said after a moment, “it strikes you. Of course it strikes *me*. Of course what’s in store for me may be no more than that. The only thing is,” he went on, “that I think if it had been that I should by this time know.”

“Do you mean because you’ve *been* in love?” And then as he but looked at her in silence: “You’ve been in love, and it hasn’t meant such a cataclysm, hasn’t proved the great affair?”

“Here I am, you see. It hasn’t been overwhelming.”

“Then it hasn’t been love,” said May Bartram.

“Well, I at least thought it was. I took it for that—I’ve taken it till now. It was agreeable, it was delightful, it was miserable,” he explained. “But it wasn’t strange. It wasn’t what my affair’s to be.”

“You want something all to yourself—something that nobody else knows or *has* known?”

“It isn’t a question of what I ‘want’—God knows I don’t want anything. It’s only a question of the apprehension that haunts me—that I live with day by day.”

He said this so lucidly and consistently that he could see it further impose itself. If she hadn't been interested before she'd have been interested now.

"Is it a sense of coming violence?"

Evidently now too again he liked to talk of it. "I don't think of it as—when it does come—necessarily violent. I only think of it as natural and as of course above all unmistakable. I think of it simply as *the* thing. *The* thing will of itself appear natural."

"Then how will it appear strange?"

Marcher bethought himself. "It won't—to *me*."

"To whom then?"

"Well," he replied, smiling at last, "say to you."

"Oh then I'm to be present?"

"Why you are present—since you know."

"I see." She turned it over. "But I mean at the catastrophe."

At this, for a minute, their lightness gave way to their gravity; it was as if the long look they exchanged held them together. "It will only depend on yourself—if you'll watch with me."

"Are you afraid?" she asked.

"Don't leave me now," he went on.

"Are you afraid?" she repeated.

"Do you think me simply out of my mind?" he pursued instead of answering. "Do I merely strike you as a harmless lunatic?"

"No," said May Bartram. "I understand you. I believe you."

"You mean you feel how my obsession—poor old thing—may correspond to some possible reality?"

"To some possible reality."

"Then you *will* watch with me?"

She hesitated, then for the third time put her question. "Are you afraid?"

"Did I tell you I was—at Naples?"

"No, you said nothing about it."

"Then I don't know. And I should like to know," said John Marcher. "You'll tell me yourself whether you think so. If you'll watch with me you'll see."

"Very good then." They had been moving by this time across the room, and at the door, before passing out, they paused as for the full wind-up of their understanding. "I'll watch with you," said May Bartram.

CHAPTER II

The fact that she “knew”—knew and yet neither chaffed him nor betrayed him—had in a short time begun to constitute between them a goodly bond, which became more marked when, within the year that followed their afternoon at Weatherend, the opportunities for meeting multiplied. The event that thus promoted these occasions was the death of the ancient lady her great-aunt, under whose wing, since losing her mother, she had to such an extent found shelter, and who, though but the widowed mother of the new successor to the property, had succeeded—thanks to a high tone and a high temper—in not forfeiting the supreme position at the great house. The deposition of this personage arrived but with her death, which, followed by many changes, made in particular a difference for the young woman in whom Marcher’s expert attention had recognised from the first a dependent with a pride that might ache though it didn’t bristle. Nothing for a long time had made him easier than the thought that the aching must have been much soothed by Miss Bartram’s now finding herself able to set up a small home in London. She had acquired property, to an amount that made that luxury just possible, under her aunt’s extremely complicated will, and when the whole matter began to be straightened out, which indeed took time, she let him know that the happy issue was at last in view. He had seen her again before that day, both because she had more than once accompanied the ancient lady to town and because he had paid another visit to the friends who so conveniently made of Weatherend one of the charms of their own hospitality. These friends had taken him back there; he had achieved there again with Miss Bartram some quiet detachment; and he had in London succeeded in persuading her to more than one brief absence from her aunt. They went together, on these latter occasions, to the National Gallery and the South Kensington Museum, where, among vivid reminders, they talked of Italy at large—not now attempting to recover, as at first, the taste of their youth and their ignorance. That recovery, the first day at Weatherend, had served its purpose well, had given them quite enough; so that they were, to Marcher’s sense, no longer hovering about the head-waters of their stream, but had felt their boat pushed sharply off and down the current.

They were literally afloat together; for our gentleman this was marked, quite as marked as that the fortunate cause of it was just the buried treasure of her knowledge. He had with his own hands dug up this little hoard, brought to light—that is to within reach of the dim day constituted by their discretions and privacies—the object of value the hiding-place of which he had, after putting it into the ground himself, so strangely, so long forgotten. The rare luck of his having again just stumbled on the spot made him indifferent to any other question; he would doubtless have devoted more time to the odd accident of his lapse of memory if he hadn’t been moved to devote so much to the sweetness, the comfort, as he felt, for the future, that this accident itself had helped to keep fresh. It had never entered into his plan that any one should “know”, and mainly for the reason that it wasn’t in him to tell any one. That would have been impossible, for nothing but the amusement of a cold world would have waited on it. Since, however, a mysterious fate had opened his mouth betimes, in spite of him, he would count that a compensation and profit by it to the utmost. That the right persons *should* know tempered the asperity of his secret more even than his shyness had permitted him to imagine; and May Bartram was clearly right, because—well, because there she was. Her knowledge simply settled it; he would have been sure enough by this time had she been wrong. There was that in his situation, no doubt, that disposed him too much to see her as a mere confidant, taking all her light for him from the fact—the fact only—of her interest in his predicament; from her mercy, sympathy, seriousness, her consent not to regard him as the funniest of the funny. Aware, in fine, that her price for him was just in her giving him this constant sense of

his being admirably spared, he was careful to remember that she had also a life of her own, with things that might happen to *her*, things that in friendship one should likewise take account of. Something fairly remarkable came to pass with him, for that matter, in this connexion—something represented by a certain passage of his consciousness, in the suddenest way, from one extreme to the other.

He had thought himself, so long as nobody knew, the most disinterested person in the world, carrying his concentrated burden, his perpetual suspense, ever so quietly, holding his tongue about it, giving others no glimpse of it nor of its effect upon his life, asking of them no allowance and only making on his side all those that were asked. He hadn't disturbed people with the queerness of their having to know a haunted man, though he had had moments of rather special temptation on hearing them say they were forsooth "unsettled." If they were as unsettled as he was—he who had never been settled for an hour in his life—they would know what it meant. Yet it wasn't, all the same, for him to make them, and he listened to them civilly enough. This was why he had such good—though possibly such rather colourless—manners; this was why, above all, he could regard himself, in a greedy world, as decently—as in fact perhaps even a little sublimely—unselfish. Our point is accordingly that he valued this character quite sufficiently to measure his present danger of letting it lapse, against which he promised himself to be much on his guard. He was quite ready, none the less, to be selfish just a little, since surely no more charming occasion for it had come to him. "Just a little," in a word, was just as much as Miss Bartram, taking one day with another, would let him. He never would be in the least coercive, and would keep well before him the lines on which consideration for her—the very highest—ought to proceed. He would thoroughly establish the heads under which her affairs, her requirements, her peculiarities—he went so far as to give them the latitude of that name—would come into their intercourse. All this naturally was a sign of how much he took the intercourse itself for granted. There was nothing more to be done about that. It simply existed; had sprung into being with her first penetrating question to him in the autumn light there at Weatherend. The real form it should have taken on the basis that stood out large was the form of their marrying. But the devil in this was that the very basis itself put marrying out of the question. His conviction, his apprehension, his obsession, in short, wasn't a privilege he could invite a woman to share; and that consequence of it was precisely what was the matter with him. Something or other lay in wait for him, amid the twists and the turns of the months and the years, like a crouching Beast in the Jungle. It signified little whether the crouching Beast were destined to slay him or to be slain. The definite point was the inevitable spring of the creature; and the definite lesson from that was that a man of feeling didn't cause himself to be accompanied by a lady on a tiger-hunt. Such was the image under which he had ended by figuring his life.

They had at first, none the less, in the scattered hours spent together, made no allusion to that view of it; which was a sign he was handsomely alert to give that he didn't expect, that he in fact didn't care, always to be talking about it. Such a feature in one's outlook was really like a hump on one's back. The difference it made every minute of the day existed quite independently of discussion. One discussed of course *like* a hunchback, for there was always, if nothing else, the hunchback face. That remained, and she was watching him; but people watched best, as a general thing, in silence, so that such would be predominantly the manner of their vigil. Yet he didn't want, at the same time, to be tense and solemn; tense and solemn was what he imagined he too much showed for with other people. The thing to be, with the one person who knew, was easy and natural—to make the reference rather than be seeming to avoid it, to avoid it rather than be seeming to make it, and to keep it, in any case, familiar, facetious even, rather than pedantic and portentous. Some such consideration as the latter was

doubtless in his mind for instance when he wrote pleasantly to Miss Bartram that perhaps the great thing he had so long felt as in the lap of the gods was no more than this circumstance, which touched him so nearly, of her acquiring a house in London. It was the first allusion they had yet again made, needing any other hitherto so little; but when she replied, after having given him the news, that she was by no means satisfied with such a trifle as the climax to so special a suspense, she almost set him wondering if she hadn't even a larger conception of singularity for him than he had for himself. He was at all events destined to become aware little by little, as time went by, that she was all the while looking at his life, judging it, measuring it, in the light of the thing she knew, which grew to be at last, with the consecration of the years, never mentioned between them save as "the real truth" about him. That had always been his own form of reference to it, but she adopted the form so quietly that, looking back at the end of a period, he knew there was no moment at which it was traceable that she had, as he might say, got inside his idea, or exchanged the attitude of beautifully indulging for that of still more beautifully believing him.

It was always open to him to accuse her of seeing him but as the most harmless of maniacs, and this, in the long run—since it covered so much ground—was his easiest description of their friendship. He had a screw loose for her but she liked him in spite of it and was practically, against the rest of the world, his kind wise keeper, unremunerated but fairly amused and, in the absence of other near ties, not disreputably occupied. The rest of the world of course thought him queer, but she, she only, knew how, and above all why, queer; which was precisely what enabled her to dispose the concealing veil in the right folds. She took his gaiety from him—since it had to pass with them for gaiety—as she took everything else; but she certainly so far justified by her unerring touch his finer sense of the degree to which he had ended by convincing her. *She* at least never spoke of the secret of his life except as "the real truth about you," and she had in fact a wonderful way of making it seem, as such, the secret of her own life too. That was in fine how he so constantly felt her as allowing for him; he couldn't on the whole call it anything else. He allowed for himself, but she, exactly, allowed still more; partly because, better placed for a sight of the matter, she traced his unhappy perversion through reaches of its course into which he could scarce follow it. He knew how he felt, but, besides knowing that, she knew how he looked as well; he knew each of the things of importance he was insidiously kept from doing, but she could add up the amount they made, understand how much, with a lighter weight on his spirit, he might have done, and thereby establish how, clever as he was, he fell short. Above all she was in the secret of the difference between the forms he went through—those of his little office under Government, those of caring for his modest patrimony, for his library, for his garden in the country, for the people in London whose invitations he accepted and repaid—and the detachment that reigned beneath them and that made of all behaviour, all that could in the least be called behaviour, a long act of dissimulation. What it had come to was that he wore a mask painted with the social simper, out of the eye-holes of which there looked eyes of an expression not in the least matching the other features. This the stupid world, even after years, had never more than half discovered. It was only May Bartram who had, and she achieved, by an art indescribable, the feat of at once—or perhaps it was only alternately—meeting the eyes from in front and mingling her own vision, as from over his shoulder, with their peep through the apertures.

So while they grew older together she did watch with him, and so she let this association give shape and colour to her own existence. Beneath *her* forms as well detachment had learned to sit, and behaviour had become for her, in the social sense, a false account of herself. There was but one account of her that would have been true all the while and that she could give

straight to nobody, least of all to John Marcher. Her whole attitude was a virtual statement, but the perception of that only seemed called to take its place for him as one of the many things necessarily crowded out of his consciousness. If she had moreover, like himself, to make sacrifices to their real truth, it was to be granted that her compensation might have affected her as more prompt and more natural. They had long periods, in this London time, during which, when they were together, a stranger might have listened to them without in the least pricking up his ears; on the other hand the real truth was equally liable at any moment to rise to the surface, and the auditor would then have wondered indeed what they were talking about. They had from an early hour made up their mind that society was, luckily, unintelligent, and the margin allowed them by this had fairly become one of their commonplaces. Yet there were still moments when the situation turned almost fresh—usually under the effect of some expression drawn from herself. Her expressions doubtless repeated themselves, but her intervals were generous. “What saves us, you know, is that we answer so completely to so usual an appearance: that of the man and woman whose friendship has become such a daily habit—or almost—as to be at last indispensable.” That for instance was a remark she had frequently enough had occasion to make, though she had given it at different times different developments. What we are especially concerned with is the turn it happened to take from her one afternoon when he had come to see her in honour of her birthday. This anniversary had fallen on a Sunday, at a season of thick fog and general outward gloom; but he had brought her his customary offering, having known her now long enough to have established a hundred small traditions. It was one of his proofs to himself, the present he made her on her birthday, that he hadn’t sunk into real selfishness. It was mostly nothing more than a small trinket, but it was always fine of its kind, and he was regularly careful to pay for it more than he thought he could afford. “Our habit saves you, at least, don’t you see? because it makes you, after all, for the vulgar, indistinguishable from other men. What’s the most inveterate mark of men in general? Why the capacity to spend endless time with dull women—to spend it I won’t say without being bored, but without minding that they are, without being driven off at a tangent by it; which comes to the same thing. I’m your dull woman, a part of the daily bread for which you pray at church. That covers your tracks more than anything.”

“And what covers yours?” asked Marcher, whom his dull woman could mostly to this extent amuse. “I see of course what you mean by your saving me, in this way and that, so far as other people are concerned—I’ve seen it all along. Only what is it that saves *you*? I often think, you know, of that.”

She looked as if she sometimes thought of that too, but rather in a different way. “Where other people, you mean, are concerned?”

“Well, you’re really so in with me, you know—as a sort of result of my being so in with yourself. I mean of my having such an immense regard for you, being so tremendously mindful of all you’ve done for me. I sometimes ask myself if it’s quite fair. Fair I mean to have so involved and—since one may say it—interested you. I almost feel as if you hadn’t really had time to do anything else.”

“Anything else but be interested?” she asked. “Ah what else does one ever want to be? If I’ve been ‘watching’ with you, as we long ago agreed I was to do, watching’s always in itself an absorption.”

“Oh certainly,” John Marcher said, “if you hadn’t had your curiosity—! Only doesn’t it sometimes come to you as time goes on that your curiosity isn’t being particularly repaid?”

May Bartram had a pause. "Do you ask that, by any chance, because you feel at all that yours isn't? I mean because you have to wait so long."

Oh he understood what she meant! "For the thing to happen that never does happen? For the Beast to jump out? No, I'm just where I was about it. It isn't a matter as to which I can *choose*, I can decide for a change. It isn't one as to which there *can* be a change. It's in the lap of the gods. One's in the hands of one's law—there one is. As to the form the law will take, the way it will operate, that's its own affair."

"Yes," Miss Bartram replied; "of course one's fate's coming, of course it *has* come in its own form and its own way, all the while. Only, you know, the form and the way in your case were to have been—well, something so exceptional and, as one may say, so particularly *your own*."

Something in this made him look at her with suspicion. "You say 'were to *have* been,' as if in your heart you had begun to doubt."

"Oh!" she vaguely protested.

"As if you believed," he went on, "that nothing will now take place."

She shook her head slowly but rather inscrutably. "You're far from my thought."

He continued to look at her. "What then is the matter with you?"

"Well," she said after another wait, "the matter with me is simply that I'm more sure than ever my curiosity, as you call it, will be but too well repaid."

They were frankly grave now; he had got up from his seat, had turned once more about the little drawing-room to which, year after year, he brought his inevitable topic; in which he had, as he might have said, tasted their intimate community with every sauce, where every object was as familiar to him as the things of his own house and the very carpets were worn with his fitful walk very much as the desks in old counting-houses are worn by the elbows of generations of clerks. The generations of his nervous moods had been at work there, and the place was the written history of his whole middle life. Under the impression of what his friend had just said he knew himself, for some reason, more aware of these things; which made him, after a moment, stop again before her. "Is it possibly that you've grown afraid?"

"Afraid?" He thought, as she repeated the word, that his question had made her, a little, change colour; so that, lest he should have touched on a truth, he explained very kindly: "You remember that that was what you asked *me* long ago—that first day at Weatherend."

"Oh yes, and you told me you didn't know—that I was to see for myself. We've said little about it since, even in so long a time."

"Precisely," Marcher interposed—"quite as if it were too delicate a matter for us to make free with. Quite as if we might find, on pressure, that I *am* afraid. For then," he said, "we shouldn't, should we? quite know what to do."

She had for the time no answer to this question. "There have been days when I thought you were. Only, of course," she added, "there have been days when we have thought almost anything."

"Everything. Oh!" Marcher softly groaned, as with a gasp, half spent, at the face, more uncovered just then than it had been for a long while, of the imagination always with them. It

had always had its incalculable moments of glaring out, quite as with the very eyes of the very Beast, and, used as he was to them, they could still draw from him the tribute of a sigh that rose from the depths of his being. All they had thought, first and last, rolled over him; the past seemed to have been reduced to mere barren speculation. This in fact was what the place had just struck him as so full of—the simplification of everything but the state of suspense. That remained only by seeming to hang in the void surrounding it. Even his original fear, if fear it as had been, had lost itself in the desert. “I judge, however,” he continued, “that you see I’m not afraid now.”

“What I see, as I make it out, is that you’ve achieved something almost unprecedented in the way of getting used to danger. Living with it so long and so closely you’ve lost your sense of it; you know it’s there, but you’re indifferent, and you cease even, as of old, to have to whistle in the dark. Considering what the danger is,” May Bartram wound up, “I’m bound to say I don’t think your attitude could well be surpassed.”

John Marcher faintly smiled. “It’s heroic?”

“Certainly—call it that.”

It was what he would have liked indeed to call it. “*I am* then a man of courage?”

“That’s what you were to show me.”

He still, however, wondered. “But doesn’t the man of courage know what he’s afraid of—or not afraid of? I don’t know *that*, you see. I don’t focus it. I can’t name it. I only know I’m exposed.”

“Yes, but exposed—how shall I say?—so directly. So intimately. That’s surely enough.”

“Enough to make you feel then—as what we may call the end and the upshot of our watch—that I’m not afraid?”

“You’re not afraid. But it isn’t,” she said, “the end of our watch. That is it isn’t the end of yours. You’ve everything still to see.”

“Then why haven’t you?” he asked. He had had, all along, to-day, the sense of her keeping something back, and he still had it. As this was his first impression of that it quite made a date. The case was the more marked as she didn’t at first answer; which in turn made him go on. “You know something I don’t.” Then his voice, for that of a man of courage, trembled a little. “You know what’s to happen.” Her silence, with the face she showed, was almost a confession—it made him sure. “You know, and you’re afraid to tell me. It’s so bad that you’re afraid I’ll find out.”

All this might be true, for she did look as if, unexpectedly to her, he had crossed some mystic line that she had secretly drawn round her. Yet she might, after all, not have worried; and the real climax was that he himself, at all events, needn’t. “You’ll never find out.”

CHAPTER III

It was all to have made, none the less, as I have said, a date; which came out in the fact that again and again, even after long intervals, other things that passed between them were in

relation to this hour but the character of recalls and results. Its immediate effect had been indeed rather to lighten insistence—almost to provoke a reaction; as if their topic had dropped by its own weight and as if moreover, for that matter, Marcher had been visited by one of his occasional warnings against egotism. He had kept up, he felt, and very decently on the whole, his consciousness of the importance of not being selfish, and it was true that he had never sinned in that direction without promptly enough trying to press the scales the other way. He often repaired his fault, the season permitting, by inviting his friend to accompany him to the opera; and it not infrequently thus happened that, to show he didn't wish her to have but one sort of food for her mind, he was the cause of her appearing there with him a dozen nights in the month. It even happened that, seeing her home at such times, he occasionally went in with her to finish, as he called it, the evening, and, the better to make his point, sat down to the frugal but always careful little supper that awaited his pleasure. His point was made, he thought, by his not eternally insisting with her on himself; made for instance, at such hours, when it befell that, her piano at hand and each of them familiar with it, they went over passages of the opera together. It chanced to be on one of these occasions, however, that he reminded her of her not having answered a certain question he had put to her during the talk that had taken place between them on her last birthday. "What is it that saves *you*?"—saved her, he meant, from that appearance of variation from the usual human type. If he had practically escaped remark, as she pretended, by doing, in the most important particular, what most men do—find the answer to life in patching up an alliance of a sort with a woman no better than himself—how had she escaped it, and how could the alliance, such as it was, since they must suppose it had been more or less noticed, have failed to make her rather positively talked about?

"I never said," May Bartram replied, "that it hadn't made me a good deal talked about."

"Ah well then you're not 'saved.'"

"It hasn't been a question for me. If you've had your woman I've had," she said, "my man."

"And you mean that makes you all right?"

Oh it was always as if there were so much to say!

"I don't know why it shouldn't make me—humanly, which is what we're speaking of—as right as it makes you."

"I see," Marcher returned. "'Humanly,' no doubt, as showing that you're living for something. Not, that is, just for me and my secret."

May Bartram smiled. "I don't pretend it exactly shows that I'm not living for you. It's my intimacy with you that's in question."

He laughed as he saw what she meant. "Yes, but since, as you say, I'm only, so far as people make out, ordinary, you're—aren't you? no more than ordinary either. You help me to pass for a man like another. So if I *am*, as I understand you, you're not compromised. Is that it?"

She had another of her waits, but she spoke clearly enough. "That's it. It's all that concerns me—to help you to pass for a man like another."

He was careful to acknowledge the remark handsomely. "How kind, how beautiful, you are to me! How shall I ever repay you?"

She had her last grave pause, as if there might be a choice of ways. But she chose. "By going on as you are."

It was into this going on as he was that they relapsed, and really for so long a time that the day inevitably came for a further sounding of their depths. These depths, constantly bridged over by a structure firm enough in spite of its lightness and of its occasional oscillation in the somewhat vertiginous air, invited on occasion, in the interest of their nerves, a dropping of the plummet and a measurement of the abyss. A difference had been made moreover, once for all, by the fact that she had all the while not appeared to feel the need of rebutting his charge of an idea within her that she didn't dare to express—a charge uttered just before one of the fullest of their later discussions ended. It had come up for him then that she "knew" something and that what she knew was bad—too bad to tell him. When he had spoken of it as visibly so bad that she was afraid he might find it out, her reply had left the matter too equivocal to be let alone and yet, for Marcher's special sensibility, almost too formidable again to touch. He circled about it at a distance that alternately narrowed and widened and that still wasn't much affected by the consciousness in him that there was nothing she could "know," after all, any better than he did. She had no source of knowledge he hadn't equally—except of course that she might have finer nerves. That was what women had where they were interested; they made out things, where people were concerned, that the people often couldn't have made out for themselves. Their nerves, their sensibility, their imagination, were conductors and revealers, and the beauty of May Bartram was in particular that she had given herself so to his case. He felt in these days what, oddly enough, he had never felt before, the growth of a dread of losing her by some catastrophe—some catastrophe that yet wouldn't at all be the catastrophe: partly because she had almost of a sudden begun to strike him as more useful to him than ever yet, and partly by reason of an appearance of uncertainty in her health, coincident and equally new. It was characteristic of the inner detachment he had hitherto so successfully cultivated and to which our whole account of him is a reference, it was characteristic that his complications, such as they were, had never yet seemed so as at this crisis to thicken about him, even to the point of making him ask himself if he were, by any chance, of a truth, within sight or sound, within touch or reach, within the immediate jurisdiction, of the thing that waited.

When the day came, as come it had to, that his friend confessed to him her fear of a deep disorder in her blood, he felt somehow the shadow of a change and the chill of a shock. He immediately began to imagine aggravations and disasters, and above all to think of her peril as the direct menace for himself of personal privation. This indeed gave him one of those partial recoveries of equanimity that were agreeable to him—it showed him that what was still first in his mind was the loss she herself might suffer. "What if she should have to die before knowing, before seeing—?" It would have been brutal, in the early stages of her trouble, to put that question to her; but it had immediately sounded for him to his own concern, and the possibility was what most made him sorry for her. If she did "know," moreover, in the sense of her having had some—what should he think?—mystical irresistible light, this would make the matter not better, but worse, inasmuch as her original adoption of his own curiosity had quite become the basis of her life. She had been living to see what would *be* to be seen, and it would quite lacerate her to have to give up before the accomplishment of the vision. These reflexions, as I say, quickened his generosity; yet, make them as he might, he saw himself, with the lapse of the period, more and more disconcerted. It lapsed for him with a strange steady sweep, and the oddest oddity was that it gave him, independently of the threat of much inconvenience, almost the only positive surprise his career, if career it could be called, had yet offered him. She kept the house as she had never done; he had to go to her to see her—she

could meet him nowhere now, though there was scarce a corner of their loved old London in which she hadn't in the past, at one time or another, done so; and he found her always seated by her fire in the deep old-fashioned chair she was less and less able to leave. He had been struck one day, after an absence exceeding his usual measure, with her suddenly looking much older to him than he had ever thought of her being; then he recognised that the suddenness was all on his side—he had just simply and suddenly noticed. She looked older because inevitably, after so many years, she *was* old, or almost; which was of course true in still greater measure of her companion. If she was old, or almost, John Marcher assuredly was, and yet it was her showing of the lesson, not his own, that brought the truth home to him. His surprises began here; when once they had begun they multiplied; they came rather with a rush: it was as if, in the oddest way in the world, they had all been kept back, sown in a thick cluster, for the late afternoon of life, the time at which for people in general the unexpected has died out.

One of them was that he should have caught himself—for he *had* so done—*really* wondering if the great accident would take form now as nothing more than his being condemned to see this charming woman, this admirable friend, pass away from him. He had never so unreservedly qualified her as while confronted in thought with such a possibility; in spite of which there was small doubt for him that as an answer to his long riddle the mere effacement of even so fine a feature of his situation would be an abject anticlimax. It would represent, as connected with his past attitude, a drop of dignity under the shadow of which his existence could only become the most grotesques of failures. He had been far from holding it a failure—long as he had waited for the appearance that was to make it a success. He had waited for quite another thing, not for such a thing as that. The breath of his good faith came short, however, as he recognised how long he had waited, or how long at least his companion had. That she, at all events, might be recorded as having waited in vain—this affected him sharply, and all the more because of his at first having done little more than amuse himself with the idea. It grew more grave as the gravity of her condition grew, and the state of mind it produced in him, which he himself ended by watching as if it had been some definite disfigurement of his outer person, may pass for another of his surprises. This conjoined itself still with another, the really stupefying consciousness of a question that he would have allowed to shape itself had he dared. What did everything mean—what, that is, did *she* mean, she and her vain waiting and her probable death and the soundless admonition of it all—unless that, at this time of day, it was simply, it was overwhelmingly too late? He had never at any stage of his queer consciousness admitted the whisper of such a correction; he had never till within these last few months been so false to his conviction as not to hold that what was to come to him had time, whether *he* struck himself as having it or not. That at last, at last, he certainly hadn't it, to speak of, or had it but in the scantiest measure—such, soon enough, as things went with him, became the inference with which his old obsession had to reckon: and this it was not helped to do by the more and more confirmed appearance that the great vagueness casting the long shadow in which he had lived had, to attest itself, almost no margin left. Since it was in Time that he was to have met his fate, so it was in Time that his fate was to have acted; and as he waked up to the sense of no longer being young, which was exactly the sense of being stale, just as that, in turn, was the sense of being weak, he waked up to another matter beside. It all hung together; they were subject, he and the great vagueness, to an equal and indivisible law. When the possibilities themselves had accordingly turned stale, when the secret of the gods had grown faint, had perhaps even quite evaporated, that, and that only, was failure. It wouldn't have been failure to be bankrupt, dishonoured, pilloried, hanged; it was failure not to be anything. And so, in the dark valley into which his path had taken its unlooked-for twist, he wondered not a little as he groped. He didn't care

what awful crash might overtake him, with what ignominy or what monstrosity he might yet he associated—since he wasn't after all too utterly old to suffer—if it would only be decently proportionate to the posture he had kept, all his life, in the threatened presence of it. He had but one desire left—that he shouldn't have been “sold.”

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.net